

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

Biuro Urządzeń Rolnych Kółek Rolniczych

w Warszawie, ul. Langiewicza 3 (Kolonja Staszica) Tel. 131-89.

ODDZIAŁY:

Kielce
ul. Sienkiewicza № 20

Wilno
ul. Trocka № 11

Włocławek
ul. Kaliska № 12

Przedstawicielstwa prowincjonalne:
Wojewódzkie i Okręgowe Związki Kółek Rolniczych.

Institucja o charakterze społecznym, współpracująca w sprawach techniczno agrarnych z urzędami państwowymi, samorządowymi i organizacjami rolniczymi, — ukwalifikowana przez Ministerstwo Reform Rolnych i Rolnictwa.

Wykonywa wszelkie prace z zakresu:

1) **meljoracyj rolnych**, jako to: Dżenowanie gruntów ornych, nawadnianie i osuszanie łąk, torfowisk, regulacje rzek, urządzenie stawów rybnych, sporządzanie planów dla koncesyj prawno-wodnych i przemysłowych (młyny), ekspertyzy meljoracyjne, organizowanie spółek wodnych;

2) **miernictwa**: w związku ze **scalaniem** i zamianą gruntów, znoszeniem służebności, podziałem wspólnot, parcelacją, pomiary majątków ziemskich i miast, plany regulacyjne, ustalanie granic, sporządzanie i poświadczanie zgodności planów, odrysów i t. p.

3) **parcelacji prywatnej majątków ziemskich**: sprzedaż parcel samodzielnych i dodatkowych, ośrodków, wyjednywanie kredytów i t. p.

4) **szacowanie i urządzenie lasów, zalesiania nieużytków i t. p.**, dostawa **sączków**, cegły i innych materiałów budowlanych; sporządzanie projektów budowy dróg bitych i zwykłych, wyjednywanie kredytów na meljoracje, na kupno ziemi, zagospodarowanie nowopowstałych parcel, wywoływanie hipotek, porady prawne i techniczne.

Dostawa Sączków z własnych zakładów ceramicznych.

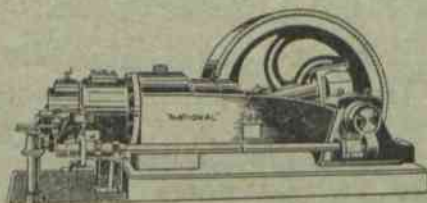
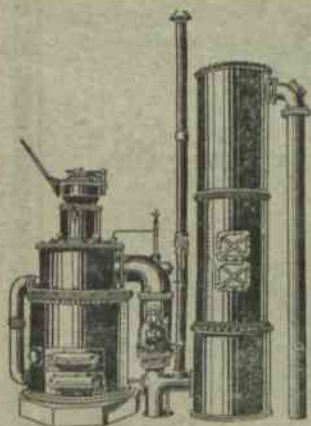
Warszawa, 29 Kwietnia 1928 r.

W KAŻDEM BIURZE
powinna się znajdować NAJLEPSZA amerykańska maszyna
do pisania „UNDERWOOD“

i aparat kopjowy t. j. SZAPIROGRAF, MIMEOGRAF lub ROTATOR
„ELLAMS'A do robienia dużej ilości odbitek z jednego egzemplarza.
Polecamy także w najl. gatunkach taśmy, kalki, farby, papiery i woskowce.
Biuurka i stoliki pod maszyny.

G. GERLACH — WARSZAWA — OSSOLIŃSKICH № 4.

Rok założenia 1898

PRZESZŁO 500 SILNIKÓW
W RUCHU
W B. KONGRESÓWCE

BIURO
TECHNICZNE „ATLANTA“

Właśc. A. LOTH I M. PIETRUSZKA, Inż.
Warszawa, Al. Jerozolimska 45. Tel. 20-42, 309-42.

DOSTARCZA NA DOGODNYCH WARUNKACH SPŁATY

SILNIKI angielskie na GAZ SSANY
z węgla, koksu, torfu i
drzewa.

Na GAZ ZIEMNY, na ROPE systemu DIESEL'A
oraz na NAFTĘ i BENZYNĘ.

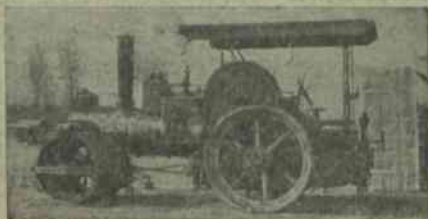
DRZEWKA I KRZEWY OWOCOWE I OZDOBNE.
Kto chce mieć piękne drzewka i krzewy owocowe i ozdobne, jak również wyborowe nasiona warzywne, kwiatowe i pastewne oraz narzędzia ogrodnicze i nawozy sztuczne dla ogrodnictwa, niech je kupi w najstarszych Zakładach Ogrodniczych C. ULRICH, istniejących od 1805 roku w Warszawie, ulica Ceglana 11, dom własny.

Cenniki rozsyłane są na żądanie.

FRANCISZEK
KOWALEWSKI

Poznań, Słowackiego 8
Budowa Dróg i Szos
oraz wypożyczanie
Walców Parowych
10000—20000 kg. wagi

Rok zał. 1904.

WALCE
DROGOWE
PAROWE
I MOTOROWE

H. KOETZ NAST. SP. AKC.
Mikołów woj. Śląskie

Fabryka założona w 1872 r.

W Warszawie: inż. B. Rudziński
Wilcza 39-4. Tel. 322-63.

KRAJOWE TOWARZYSTWO MELJORACYJNE Sp. Akc. ZARZĄD I CENTRALNE
BIURO TECHNICZNE:

Warszawa, ul. Kopernika 30. Tel. centr. 58-04, 158-39, 158-01; dyr. 58-07, 506-36.

Skrót teleg. Warszawa — Meljoracje.

Oddziały: Toruń, Kalisz, Włocławek, Łęczyca, Radom, Częstochowa, Wilno, Piotrków, Płock, Brześć n/B, Kraków.

Instytucja o charakterze społecznym, powstała w 1905 r. współpracująca nad szerzeniem meljoracji z instytucjami państwowymi, samorządowymi i organizacjami rolniczymi — ukwalifikowana przez Ministerstwo Rolnictwa.

Ekspertyzy, projekty generalne dla wydziałów powiatowych i spółek wodnych, projekty szczegółowe oraz nadzór techniczny i kontrola nad wykonaniem wszelkich przedsięwzięć meljoracyjnych.

Meljoracje rolne (osuszanie, nawadnianie, zraszanie) meljoracje podstawowe (regulacja rzek, kanały), budowa stawów, zakłady wodne, technika sanitarna, budowa dróg, budowie wiejskie oraz pomiary dla celów parcelacji, scalania i t. p.

Kredyty długoterminowe i krótkoterminowe na sporządzanie projektów i wykonanie robót — w szerokich rozmiarach.

cz. 13458/10/18

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH POLSKICH.
NUMER POJEDYNCZY I ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE POCZT KASY OSZCZ. № 1570

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
WARSZAWA, PLAC NAPOLEONA 7
TELEFONY: 131-92 I 225-50.

Redakcja rękopisów niezwraca.

Ceny ogłoszeń: Całe wolne miejsce na pierwszej stronie okładki 300 zł.; $\frac{1}{2}$ — 150 zł. Cała strona poza tekstem 200 zł., $\frac{1}{2}$ — 100 zł., $\frac{1}{4}$ — 50 zł. W tekście o 50% drożej. Ogłoszenia związków samorz., dostarczone bezpośrednio do administracji, o 25% taniej. Ogłoszenia, nadesłane bez podania wymiaru, drukuje się na $\frac{1}{4}$ strony.

Kierownik Redakcji Aleksander Bogustawski.

Komitet Redakcyjny: Józef Bek, Stefan Boguszewski, Dr. Władysław Dalbor, Wacław Gajewski, Władysław Korsak, Joachim Wołoszynowski.

ROK X.

WARSZAWA, 29-go KWIETNIA 1928 R

Nr. 18

TREŚĆ NUMERU 18: Finansowanie potrzeb szkolnych — W. Gajewski. Wrażenia z kongresu drogowego — Inż. F. Stankiewicz. Dookoła spraw samorządowych. Oceny i sprawozdania. Z Biura Zjazdów Sam. Ziemińskiego. Ze Zrzeszenia Sam. Pow. Z życia samorządu. Gmina wiejska i miejska: a) Jeszcze w sprawie pomieszczeń dla nauczycieli szkół powszechnych — H. b) Z gmin. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Ogłoszenia.

Finansowanie potrzeb szkolnych

Zaspokojenie potrzeb szkolnictwa powszechnego przez gminy wiejskie staje się zagadnieniem nad wyraz niepokojącym.

Naturalny pęd ludności ku oświacie oraz silne, zdecydowane parcie wszelkich organów i władz szkolnych do polepszania szkolnictwa powszechnego, wywołują stałą zwyżkę budżetów szkolnych w gminach, których dochody nie wzrastają zupełnie, albo też w stopniu zupełnie znikomym.

Stąd szereg tragicznych konfliktów.

Wśród działaczy gminnych zdarza się nieraz, że ten sam osobnik, jako członek organów szkolnych, ustala potrzeby szkolne na poziomie, który uznaje za konieczny. Potrzeby te po przeliczeniu na złote i porównane z możliwościami finansowymi gminy, okazują się o wiele za wysokie. To też jako członek władz samorządowych gminnych, zmuszony do skonstruowania budżetu bezdeficytowego, tenże sam osobnik obcina swój własny budżet. Konflikt ten nazywam tragicznym, gdyż jest to łamaniem się z samym sobą. Częściej jednak powstają konflikty mniej tragiczne, ale zato bardzo przykre, między przedstawicielami „samorządu” — wójtem, radnymi gminnymi, a przedstawicielami „szkolnictwa” — nauczycielstwem, członkami dozorów szkolnych itp.

Konflikty te, a właściwie nieporozumienia, wprowadzając w życie społeczne masę kwasów, walk, zawiści, plotek i insynuacji, osłabiają energię i chęć do bezinteresownej pracy społecznej tak u reprezentantów „samorządu”, jak i „szkolnictwa”.

Z tego położenia bez wyjścia w niektórych powiatach szukano ratunku w samorządzie powiatowym, prosząc sejmiki o pomoc gminom przedewszystkiem w dziedzinie budownictwa.

Wiele powiatów śpieszyło z pomocą w większym lub mniejszym zakresie, ale jest to pomoc stosunkowo mała i nietrwała. Jeżeli chwilowo ten lub inny powiat dopomógł gminom czy to przy utrzymaniu szkół, czy też przy budowie nowych gmachów szkolnych — to najczęściej, jako naturalny wynik miało podobne zaangażowanie się powiatów w dziedzinę obowiązkowych świadczeń gmin, zaniedbywanie swoich własnych ustawowych obowiązków, które za powiat nikt nie odrobi.

A że przytem ten zakres obowiązków powiatowych rośnie coraz bardziej, więc z natury rzeczy muszą powiaty wycofywać się z akcji, włożonej na barki innych związków prawa publicznego.

Jakież stąd należy wysnuć wnioski?

Czyżby, wobec stanu finansów gminnych, szkolnictwo powszechnie musiało obracać się przez czas dłuższy w ramach dotychczasowych niedostatecznych budżetów, czyżby nie można było otworzyć ani jednej jeszcze nowej klasy, nie można było sprawić trochę lepszych ławek i innych potrzebnych urządzeń szkolnych, czyżby nie można było marzyć o budowie nowych szkół?

Czyżby więc urzeczywistnienie powszechnego nauczania miało się stać fikcją, złudnym marzeniem?

Położenie jest istotnie ciężkie, — ale trzeba szukać sposobów wyjścia. Zagadnienie różniczkuje się. Inaczej się przedstawia ono jeżeli idzie o normalne stałe wydatki na utrzymanie szkolnictwa, inaczej — gdy rozpatrujemy sprawę budowy nowych gmachów szkolnych. W pierwszym wypadku jest najgorzej.

Gminy nie mogą sprostać włożonym na nie obowiązkom. Potrzeby szkolnictwa jak i potrzeby w innych dziedzinach nie są zaspakajane ani przez gminy b. zaboru rosyjskiego, pomimo zwiększenia ich dochodów przez

W-1749 / 78 / 75

podatek wyrównawczy, nawet podniesiony o 50%, ani przez gminy b. zaborów austriackiego i pruskiego, gdzie normalnie pobierane są specjalne składki na szkoły ustawa o finansach komunalnych nie przewidziane.

Tutaj nie pomogą żadne sztuczki, żadne łataniny. Potrzeby szkolnictwa są tak wielkie, tak stale pęcznieją, że już rozsądziły obręcze finansów gminnych i coraz bardziej muszą rozsądzać równowagę budżetową gmin.

Gminy muszą dostać nowe źródła dochodowe, lub muszą mieć rozszerzone uprawnienia co do wyzyskania starych źródeł. Sądzę, że *powinno być jednym z pierwszych zadań nowego Sejmu rozwiązanie tragizmu gmin, które chcą dawać na szkoły a nie mają prawa.*

Jeżeli zaś przystąpimy do rozszerzania kompetencji finansowych gmin wiejskich, to należy sobie zadać pytanie, — czy nie należałoby zupełnie odrębnie potraktować potrzeb szkolnictwa powszechnego. Nasuwa się tutaj porównanie do opłat drogowych powiatowych. Tak jak utrzymanie i budowa dróg stanowią zasadniczy obowiązek samorządu powiatowego, tak utrzymanie i budowa szkolnictwa powszechnego jest zasadniczym obowiązkiem gmin wiejskich.

Wiemy, jak wielką rolę normującą odegrały opłaty drogowe w finansach powiatowych. Budżet drogowy stanowi odrębną część budżetu ogólnego, wydatki drogowe prawie powszechnie są pokrywane z opłat drogowych. Ludność, doceniając znaczenie dróg, najchętniej ten podatek płaci i najchętniej go uchwała, chociaż wysokość jego stale wzrasta.

Czy nie byłoby dobrze, by dla finansów gminnych stworzyć taką samą sytuację. Sądzę, że do tego celu najlepiej nadaje się podatek wyrównawczy, który prędzej czy później musi być rozszerzony na całą Polskę, choćby tylko dla uprawnienia obecnego stanu w Małopolsce i Poznaniem.

Proponowałbym uznanie podatku wyrównawczego, jako specjalnego podatku na potrzeby szkolnictwa. Wpływów z tego podatku nie wolno było używać na inne cele poza szkolnictwem. Wobec tego, że wydatki na szkolnictwo są obowiązkowe, wysokość pobieranego podatku wyrównawczego powinna być uzależniona li tylko od wielkości potrzeb szkolnictwa. Wyraźnie trzeba też podkreślić, że ta wysokość prawie powszechnie by wzrosła. Tylko, że z tem należy się pogodzić. Albo chcemy mieć szkolnictwo powszechne, tak jak o tem mówią ustawy, musimy wtedy znaleźć na to fundusze, albo też zmniejszymy swoje wymagania. Jedno lub drugie, ale stawiamy kwestję wyraźnie.

Wprowadzenie nowego podatku szkolnego, a właściwie zamiana podatku wyrównawczego na podatek specjalny szkolny, byłoby błogosławieństwem dla gmin, dla szkolnictwa i dla zgodnej pracy na terenie gmin. Szkolnictwo miałoby swój podatek, wszelkie inne potrzeby gmin byłyby zaspakajane z normalnych dochodów gminnych i przy pomocy szarwarku.

Sądzę, że proponowana reforma, w istocie swej zupełnie nie rewolucyjna, pozwoliłaby gminom i szkolnictwu powszechnemu na normalny rozwój w ciągu najbliższych kilku lat i pozwoliłaby przygotowywać bez żadnego pośpiechu zapowiadaną zasadniczą reformę finansów samorządowych. Być może nawet, że praktyka w ciągu właśnie jakichś 5 — 7 lat wykazałaby, że tak

gminy wiejskie przy rozszerzonym i wyspecjalizowanym podatku wyrównawczym, jak powiaty przy swoich opłatach drogowych, nie mówiąc już o gminach miejskich przy ich uprzywilejowaniu położeniu — właściwie żadnych zasadniczych reform swoich finansów nie wymagają.

Co się zaś tyczy środków na budowę szkół, to położenie, według mnie, jest o wiele lepsze.

Sądzę, że związki samorządowe niedostatecznie wyzyskują art. 31 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, który mówi: „związki komunalne winny pobierać na pokrycie kosztów założenia i utrzymania urządzeń i zakładów dobra publicznego, specjalne dopłaty od tych właścicieli nieruchomości — przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, którym te urządzenia i zakłady przynoszą szczególne korzyści gospodarcze lub udogodnienia. Wysokość specjalnej dopłaty winna być stopniowana w stosunku do wartości osiągniętych korzyści gospodarczych, względnie udogodnień”.

Czy szkoła jest urządzeniem dobra publicznego — bezwarunkowo tak. Czy właściciele nieruchomości itp., znajdujący się w miejscowości, w której jest wybudowana szkoła, są w bardziej uprzywilejowanej sytuacji, aniżeli ci, co są w miejscowości szkoły pozbawionej — bezwarunkowo tak.

Wiemy, że szkoła każda o wyższym stopniu organizacyjnym obsługuje teren o promieniu 3 kilometrów. Właściciele gospodarstw, leżących niedaleko gmachu szkolnego, są w dogodniejszym położeniu niż gospodarstwa odległe od tej szkoły o 2 czy 3 kilometry. Wiemy z doświadczenia, że grunta przylegające do ośrodka danej miejscowości, kościoła, szkoły itp. są wyżej cenione niż grunta bardziej oddalone.

Widzimy więc, że mamy wszelkie cechy potrzebne nam dla stwierdzenia, że fakt wybudowania w pewnej miejscowości budynku szkolnego ma znaczenie gospodarcze i kulturalne dla właścicieli gruntów, zakładów przemysłowych i handlowych, nieruchomości, wpływające na większą ich wartość. Budując więc gmach szkolny, gmina wiejska nie tylko może, ale zgodnie z art. 31 *powinna* pobrać dopłaty od specjalnie zainteresowanych właścicieli nieruchomości, leżących w obrębie rejonu od danej szkoły, przytem dopłaty te winny się różniczkować w miarę oddalenia nieruchomości od budynku szkolnego.

Właściwie uchwalenie statutu o dopłatach przy budowie szkół byłoby znowu sformalizowaniem tego stanu, jaki się powszechnie wytworzył.

Nie wiem, czy znaleźlibyśmy taki wypadek, by ludność okręgu, w którym się buduje szkoła, nie dawała specjalnych świadczeń na budowę, czy to w postaci robocizny pieszej i konnej, czy w postaci dostarczania materiałów (np. kamienia), czy też w formie ofiar dobrowolnych, składek specjalnych niby dobrowolnych, ale ściąganych w drodze administracyjnej.

Ludność zainteresowana wie, że od niej coś więcej się należy. Nie przeszkadza to jednak, że bardziej egoistyczne jednostki unikają świadczeń, nie płacą składek, wykręcają się, jak się to mówi, sianem.

Uchwalenie dopłat specjalnych da większą swobodę gminom, stworzy nowe źródło dochodu na pokrycie

inwestycji szkolnych, wprowadzi więcej porządku i sprawiedliwości w dotychczasowy „dobrowolno-przymusowy” system ofiar i opłat.

Pewną próbę w tym kierunku stanowi znowu opracowany przez biuro wydziału powiatowego w Warszawie statut dopłat, który pod rozważę działaczom samorządowym podaje.

STATUT

o specjalnych dopłatach na budowę publicznej szkoły powszechnej we wsi..... gminy..... powiatu Warszawskiego.

Na podstawie art. 1 Ustawy z dnia 17.II.1922 r. o budowie publicznych szkół powszechnych (Dz. Ust. Nr. 18/22, poz. 144) i art. 31 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z dnia 11.VIII.1923 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 94/23, poz. 747), Zgromadzenie Gminne gminy..... na zebraniu w dniu..... uchwała niniejszy statut o specjalnych dopłatach na budowę publicznej szkoły powszechnej.

§ 1.

Koszty budowy publicznej szkoły powszechnej w..... według kosztorysu w kwocie zł..... pokryte będą w.....% z subwencji i ogólnych funduszy gminy..... w.....% ze specjalnych dopłat według zasad niniejszego statutu.

§ 2.

Do uiszczenia specjalnych dopłat na budowę szkoły pociągnięci będą właściciele względnie posiadacze gruntu, budynku, zakładu przemysłowego lub handlowego w obrębie obwodu szkolnego, w którym przewidziano budowę szkoły w.....

Obwód szkolny dzieli się na 2 strefy: 1-sza w promieniu jednego kilometra od miejsca budowy szkoły, II-ga w promieniu powyżej 1 klm.

Stosunek obciążenia pomiędzy I-ą a II-ą strefą jest jak 2 : 1.

O przynależności do strefy decyduje położenie ośrodka gospodarczego wsi, folwarku, domu, fabryki lub zakładu handlowego.

§ 3.

Dopłaty na budowę szkoły pobierane będą: a) od gruntów w stosunku do państwowego podatku gruntowego, b) od budynków w stosunku do 50% państwowego podatku od nieruchomości i c) od zakładów przemysłowych i handlowych w stosunku do państwowego podatku przemysłowego od ceny świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych.

Dopłaty na budowę szkoły od budynków, zwolnionych od podatków od nieruchomości, względnie od budynków, zwolnionych ustawą z dnia 22.9.1922 r. (Dz. Ust. Nr. 88, poz. 786), wymierzone zostaną w stosunku do 50% idealnego państwowego podatku od nieruchomości.

§ 4.

Rozkładu specjalnych dopłat na budowę szkoły dokona Zarząd Gminy po wysłuchaniu opinii Komisji.

Komisja składać się winna z przewodniczącego (wójta) i 4-ch członków — 2-ch wybranych przez Zgromadzenie Gminne z pośród płatników specjalnych dopłat na budowę szkoły i 2-ch wybranych przez Radę Gminną z pośród swego grona.

§ 5.

Specjalne dopłaty na budowę szkoły będą wpłacane w ciągu..... lat w równych..... ratach półrocznych, płatnych 15 kwietnia i 20 października każdego roku.

Nieuiszczenie dopłaty we właściwym terminie pociąga za sobą obowiązek zapłaty odsetek i kar za zwłokę oraz kosztów egzekucyjnych, określonych Ustawą z dnia 31 lipca 1924 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 73, poz. 721) i Rozporządzeniem Prezydenta R. P. z dnia 17.5.1927 r. (Dz. Ust. Nr. 46 ex 1927 poz. 401).

§ 6.

Dopłaty, wymierzone na podstawie niniejszego statutu, nie ulegają zaliczeniu ani na komunalne podatki od gruntów, budynków, przemysłu i handlu, ani na komunalne dodatki do państwowych podatków od gruntów, budynków, handlu i przemysłu.

§ 7.

Przeciwko wymiarowi dopłaty na budowę publicznej szkoły powszechnej wolno wnieść odwołanie w terminie i trybie, wskazanym w § 19 Rozporządzenia Min. Spraw Wewnętrznych z dnia 18.3.1924 r. (Dz. Ust. Nr. 31, poz. 317).

§ 8.

Winni wykroczeń przeciwko postanowieniom niniejszego statutu podlegają karze porządkowej do wysokości 345,9 zł., o ile nie zachodzi przestępstwo, karalne według art. 62 — 66 Ustawy z dnia 11.8.1923 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 94, poz. 747).

§ 9.

Przepisy wykonawcze wyda Rada Gminna.

§ 10.

Statut niniejszy po uzyskaniu zatwierdzenia przez Władzę Nadzorczą winien być podany do wiadomości publicznej w trybie, przewidzianym § 19 Rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 18.3.1924 r. (Dz. Ust. Nr. 31, poz. 317).

Wacław Gajewski.

Wrażenia z Kongresu drogowego

Kongres drogowy odbyty w dn. 3 - 5 stycznia r. b. w Warszawie był licznie reprezentowany przez inżynierów drogowych i w małej liczbie przez przedstawicieli samorządów, to też zdawało się, że wszelkie dyskusje zostaną przez większość inżynierów państwowych przeforsowane na korzyść ostatnich. Trzeba jednak przyznać, że nie we wszystkich wypadkach pp. inżynierowie brali egoistyczne względy na pierwszy plan, i wiele postanowień, początkowo rozpatrywano, a następnie przyjęto, pod obiektywnym kątem widzenia. Tegośmy się spodziewali, znając środowisko ludzi wszechstronnie życiowo wyrobionych i rozumnych. Jednakże jeszcze teraz, przysłuchując się echem dysput na sekcjach i potem końcowym postanowieniom, nie możemy zrozumieć, skąd mógł mieć poparcie wniosek inż. Kruga o przekazaniu dróg samorządom wojewódzkim, których nota bene niema. To też ludzie, realnie patrzący na życie, powinni byli to zauważyć, i stanowczo powinna była, po tylu dowodach słuszności, wypowiedzianych na sekcji (przeciw był tylko wnioskodawca) zapaść uchwała za przekazaniem wszystkich dróg *samorząd. powiatowym*. Wytlumaczyć to można tylko jednym: pp. inżynierowie za bardzo odczuli na swej skórze współpracę z „suwerenami” zasiadającymi w łonach Sejmików i Wydziałów Powiatowych i chcieli od tych „suwerenów” izolować się jak najdalej w nadziei, że do łona Sejmików Wojewódzkich przenikną już elementy więcej światła, z którymi można

będzie pracować, mając od nich więcej uznania za poniesione trudy, częstokroć niedocenione przez Sejmiki Powiatowe.

Potwierdza się to przypuszczenie i postanowieniem odseparowania się od Sejmików zależnością „personalną i techniczną”. To też niepotrzebnie wnioskodawca p. Krug na plenum zastrzegł się, że tutaj wcale nie grał roli egoizm. Owszem należało go podkreślić, lecz jednocześnie zaznaczyć, że w tym wypadku on nam jest potrzebny dla dobra samej sprawy.

Wszyscy znamy Sejmiki i Wydziały Powiatowe i dobrze wiemy, jak one utrudniają naszą pracę, gdyż ilu jest członków tych instytucji, tylu jest „specjalistów” i powołanych, a każdy ma pretensje nie tylko do wmięszania się w stronę techniczną, o której ma tylko zielone pojęcie, ale zarazem chce, żeby w nim uznać „naczelną władzę”. Obawy te jednak już były posunięte za daleko, bo przy gwarancji niezależnienia inżyniera „personalnie i technicznie” przy jednorodnej gospodarce drogowej, można z większym pożytkiem dla samej sprawy dróg zostawić je *w samorządzie powiatowym*, ze względu na jego bezpośrednie stykanie się z potrzebami miejscowymi, rozporządzalnością środków przewozowych i materiałowych i współzawodnictwem niejako między powiatami, czego nie osiągnie się przy samorządzie wojewódzkim.

• Inż. F. Stankiewicz.

Dookoła spraw samorządowych

POWSZECHNA WYSTAWA W POZNANIU.

Wspólna akcja Związku Miast i Biura Zjazdów Samorządu Ziemskiego.

W dn. 16-m kwietnia r. b. przedstawiciele Rady Zjazdów Samorządu Ziemskiego pp. Zdanowski, Bek i Gajewski odbyli konferencję w sprawie Powszechnej Wystawy Krajowej z prezesem Związku Miast Słomińskim i dyrektorem tegoż Związku Grotowskim. Na konferencji uzgodniono pogląd, iż samorząd miejski i ziemski winien wystąpić na Wystawie wspólnie, o ile możliwości w jednym pawilonie samorządu. Omówiony został też projekt powołania wspólnej komisji, która przystąpiłaby niezwłocznie do pracy nad opracowaniem szczegółów planu wystawy samorządu, oraz przygotowaniem eksponatów.

Wojewódzka konferencja w Poznaniu.

Wojewoda Poznański zwołał na dzień 19-go kwietnia wojewódzką konferencję samorządu w sprawie Powszechnej Wystawy Krajowej. W konferencji wzięli udział również i przedstawiciele centralnych zrzeszeń samorządowych, jak Związku Miast (dyrektor Grotowski) i Biura Zjazdów Samorządu Ziemskiego (członek Zarządu dr. Dalbor). Na konferencji omawiano sprawę poparcia finansowego Wystawy przez samorząd wojew.

poznajskiego. Zgodzono się na wpłacenie Zarządowi Wystawy subwencji, wstawionych do budżetów roku 1928/29 według repartycji, dokonanej przez Wojewodę (roczna rata na powiat 1000 — 2500 zł.).

Omawiany był też projekt zorganizowania na Wystawie działu, poświęconego specjalnie samorządowi wojew. poznańskiego. Do rozważenia możliwości wykonania tego projektu wybrana została specjalna komisja.

Pawilon pracy na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu.

Z inicjatywy Ministerstwa Pracy przystąpiono do organizacji „pawilonu pracy” na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu, która ma być otwarta w przyszłym roku.

Pawilon ten zobrazuje za pomocą plastycznych eksponatów cały dziesięcioletni dorobek Polski w zakresie: ubezpieczeń społecznych od bezrobocia, choroby, starości, ochrony pracy, inspekcji fabrycznej, organizacji zawodowej itp.

Na organizację pawilonu pracy Rząd przeznaczył 200.000 złotych, licząc się z tem, że poszczególne zakłady ubezpieczeniowe zobowiążą się wnieść od siebie na ten cel 800.000 złotych.

Łącznie tedy komitet organizujący ten dział wystawy będzie dysponował sumą miliona zł.

Informacyjne posiedzenie w Dyrekcji P. W. K.

W dniu 16 b. m. wieczorem odbyło się w gmachu Dyrekcji P. W. K. zebranie członków Zarządu, członków Magistratu i przebywających w Poznaniu członków Rady Głównej. Celem zebrania było zaczerpnięcie z pierwszej ręki dokładnych a obszernych informacji o stanie prac na terenach P. W. K. Pierwszy referat wygłosił p. radca Sławski, który jako naczelny architekt P. W. K. zobrazował aktualny stan budownictwa dla celów P. W. K., ilustrując bogato wywody swoje przedstawionymi rysunkami, planami, przekrojami etc. Z referatu wynikało — że Dyrekcja P. W. K. posiada już wszystkie dane do prowadzenia robót, że buduje intensywnie i dąży szybkim krokiem do zrealizowania jasno wytkniętego celu. Drugim referentem był dr. Piechocki, dyrektor P. W. K. dla spraw przemysłowych — którego temat leżał w zobrazowaniu obecnego zainteresowania się wystawców — Wystawą. Okazało się, że ogromna większość rodzajów przemysłu polskiego stanęła do apelu, zamówiła potrzebny metraż i przystąpiła do prac wstępnych. Zarówno w kierunku budowlanym, jak i w przygotowaniu wystawy przemysłu dokonano zatem istotne rzeczy niepowszednich.

W dyskusji wyjaśniono niektóre kwestje, szczególnie ciekawe, a obecni odnieśli z zebrania niezmiernie dodatnie wrażenie.

Wśród przybyłych byli: Prezydent Ratajski, radca Robiński (przewodniczący), prezes Związku Towarzystw Kupieckich Otmianowski, prezes Samulski, radny Wybieralski, dyrektor Bugzel, radny Tylczyński, prezes Izby Rzemieślniczej Jewasiński oraz Dyrekcja i naczelnicy Wydziałów Powszechnej Wystawy Krajowej.

Echo Powszechnej Wystawy Krajowej.

Ostatnio ukazał się nr. 4 Echa Powszechnej Wystawy Krajowej, oficjalnego organu Wystawy Krajowej 1929 roku.

Zeszyt ten zawiera następujące artykuły: Jak się przygotowuje Poznań do Wystawy w r. 1929? O stosunek Rządu do P. W. K. Obecny stan prac budowlanych P. W. K., Emigracja na P. W. K., Zasada branżowości w wystawie przemysłu. Sztuka na P. W. K., Ogrodnictwo na P. W. K., Ochrona przeciwpożarowa na P. W. K., Przez Wystawy do ożywienia ruchu, O udział w P. W. K. handlu i rzemiosła, Poczta i telegraf na Wystawie Światowej w Filadelfji 1926, Americana, Przemysł drzewny na P. W. K. Kronika Wystawy.

Zeszyt zaopatrzony jest w liczne ilustracje i fotografie.

FUNDUSZ BEZROBOCIA.

(R. G.). Akcja pomocy bezrobotnym składa się z 1) akcji na podstawie ustawy z dnia 18-go lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia, oraz 2) z pomocy doraźnej udzielanej bezrobotnym ze skarbu państwa. Pomoc doraźna obejmuje bezrobotnych, którzy wyczerpali zasiłki przyznane im wspomnianą ustawą z 18-go lipca 1924 r., pomoc ta przedłużaną jest co miesiąc rozporządzeniami ministrów Pracy i Op. Społ. Skarbu i Spraw Wewn. w rozmiarach zwykle stałych, z pewnymi zmianami co do zakresu osób, z niej korzystających, oraz terenów. Co miesiąc Zarząd Funduszu Bezrobocia na podstawie wniosków zarządów obwodowych ustala cyfry bezrobotnych uprawnionych do korzystania z pomocy doraźnej i przedstawia stosowne wnioski Ministrowi Pracy i Op. Społ.

Na posiedzeniu w dn. 19 b. m. Zarząd Funduszu Bezrobocia ustalił następujące cyfry akcji pomocy doraźnej na m. maj:

Rynek pracy w okresie 1 — 7 m. kwietnia wykazywał 164.374 bezrobotnych. Z tego z pomocy korzystało w m. kwietniu:

z pomocy ustawowej 29.566 osób,

z pomocy doraźnej 43.410 osób.

PRZYSZŁOŚĆ UŚMIECHA SIĘ DO TYCH, KTÓRZY UMIEJĄ WYBRAĆ TO, CO NAJLEPSZE!

REMINGTON № 12
Wzorowa dla biur z „idealnym uderzeniem“

MASZYNY DO PISANIA REMINGTON

Na ostatniej wystawie w Filadelfji ku uczczeniu 150 lat istnienia Stanów Zjednoczonych maszyny REMINGTON uznane zostały za reprezentacyjne.

REMINGTON MAŁY
Łatwo przenośny do użytku prywatnego

Tow. BLOCK-BRUN, Sp. Akc. WARSZAWA—HOTEL BRISTOL

Oddziały: Katowice, Kraków, Lwów, Łódź, Poznań, Wilno, Gdańsk.

Na m. maj Zarząd Funduszu Bezrobocia przewidział potrzebę pomocy doraźnej dla 41.049 bezrobotnych.

Sprawa stopniowego ograniczania akcji pomocy doraźnej wywołała na ostatnim posiedzeniu Zarządu zasadniczą dyskusję. Przedstawiciele organizacji robotniczych domagali się usunięcia ograniczeń, wprowadzanych przez Rząd do akcji pomocy doraźnej. Ograniczenia te, od maja obowiązujące już na obszarze całego Państwa, pozbawiają zasiłków tych bezrobotnych samotnych, oraz bezdzietnych, którzy już korzystali z zasiłków w ciągu 26, względnie 52 tygodni.

Przedstawiciele organizacji robotniczych dowiedli, że znaczna jeszcze liczba bezrobotnych, bynajmniej nie wykazująca większych tendencji do spadku, wskazuje, iż wszelkie ograniczenia pomocy są jeszcze przedwczesne. Zarząd Funduszu Bezrobocia uchwalił jednakże nie występować z wnioskami przeciwko stosowanemu przez Rząd ograniczeniom z powodu pory wiosennej i spodziewanego ożywienia się wszelkich robót, oraz zapewnienia Przewodniczącego Zarządu, że wprowadzane ograniczenia należy uznać raczej za reorganizację systemu udzielania pomocy dla bezrobotnych, niż za chęć Rządu wprowadzenia oszczędności kosztem redukcji tej pomocy. Rząd jednocześnie asygnuje kwoty do dyspozycji wojewodów i samorządu na organizowanie robót publicznych, przy których bezrobotni będą mogli znaleźć zatrudnienie.

Wśród innych spraw bieżących Zarząd zatwierdził szereg nowych umów z wydziałami powiatowemi i magistratami miast większych o zastępstwo Funduszu Bezrobocia. Ilość zawartych już umów wskazuje, że Fundusz Bezrobocia oparł swą działalność na szeroko rozbudowanej sieci instytucji zastępczych, co pozwoliło zbliżyć samą akcję pomocy do bezrobotnych, oraz z drugiej strony znacznie zmniejszyć ilość zarządów obwodowych, przez co potanić koszty całej akcji przy jednoczesnym jej udoskonaleniu.

Z PRASY.

Izby Rolnicze.

(R. G.). Ostatni okres przedsejmowy przyniósł tak znaczną liczbę rozporządzeń Prezydenta o treści mającej pierwszorzędne znaczenie dla samorządu, iż poznanie ich i ocenienie, choćby w przypuszczalnych skutkach, musi potrwać dłuższy okres czasu. Tem można wytłumaczyć, że w prasie narazie spotyka się bardzo mało prac, związanych z nowym ustawodawstwem.

Ostatnio *Przemysł i Handel* (n-r 15-ty z 7-go kwiet-

nia r. b.) zamieścił artykuł p. S. *Rościszewskiego*, szefa gabinetu Ministra Rolnictwa, poświęcony rozporządzeniu Prezydenta o izbach rolniczych. Autor pisze, iż potrzeba powołania specjalnego samorządu rolniczego odczuwaną była przez wszystkie czynniki, związane w jakikolwiek sposób z rolnictwem i dowodzi konieczności jego powołania.

Orjentują się w powyższym zarówno samorządy terytorjalne, jak i organizacje rolnicze. Pierwsze bowiem nie mogłyby, bez zaniechania innych ważnych zagadnień samorządu terytorjalnego, oddać się należycie sprawom fachowym rolniczym, nie mogłyby tego uczynić bez zorganizowania się w jednostki wojewódzkie, a i zmienny skład ich, zależny od czynników gospodarczych i politycznych, nie dawałby należytych gwarancji, że potrzeby rolnictwa znajdą dostateczne zrozumienie, że będą uwzględniane i fachowo obsłużone, podczas gdy zasadniczym warunkiem pracy skutecznej nad podniesieniem rolnictwa jest jej trwałość i jednolitość, zapewniona nie na miesiące, lecz na lata, zgodnie z wymogami naturalnych procesów tej produkcji. Ani tej trwałości, ani tej fachowości nie mógłby zapewnić rolnictwu samorząd terytorjalny, służący celom ogólnym i składający się nietylko z zainteresowanych producentów rolnych. Wreszcie istniejący obecnie samorząd powiatowy okazałby się komórką zbyt słabą w dzisiejszych naszych stosunkach gospodarczych na zaspokojenie potrzeb, którym, ze względu na niezbędne środki, może podolać conajmniej organizacja wojewódzka. Nawet bowiem rozwój gospodarczy w Niemczech nie wszędzie na tyle jest posunięty, by pozwalał decentralizować samorząd rolniczy na organizacje powiatowe.

Jednakże mylnie byłoby przypuszczenie, że w miarę powstania izb rolniczych ograniczać się będzie zakres działania samorządu terytorjalnego w stosunku do rolnictwa, przeciwnie — rola jego wybitnie się podniesie, a jednocześnie praca znacznie ułatwi się; izba rolnicza bowiem stanie się w województwie organem, którego brak był dotąd dotkliwie odczuwany, który bezskutecznie starały się zapelnąć dobrowolne organizacje, nie posiadające przedewszystkiem odpowiednich środków, obejmujące zadania znacznie szersze i obsługujące w pierwszym rzędzie swych członków, a nie ogół rolników. Samorząd terytorjalny będzie w stosunku do izby nietylko niezbędnym organem wykonawczym, uzupełniającym, lecz wspólnie z nią prowadzić będzie pracę nad podniesieniem gospodarstwa swego terytorjum, nada pracy tej należyty kierunek i tempo, uzgodnione z szerszymi założeniami gospodarzami państwa. Unikniemy wówczas akcji rozdrobnionej, częstokroć, jak było, bezplanowej i niefachowej, a jednocześnie kosztownej. Z drugiej strony izba rolnicza stanie się dla samorządu terytorjalnego, który ma w niej zapewniony wybitny wpływ, organem fachowym i pomocą przy realizowaniu zadań, przewyższających możliwości danego terytorjum.

RADIO APARATY SPRZĘT

Najdogodniejsze warunki płatności. — Najtańsze ceny.
Cenniki i katalogi gratis.

Polska Wytwórnia RADIO-JAR

Warszawa, Krak.-Przedm. 20/22
Oddział I.

Oceny i sprawozdania

OBRAZ MIASTA NAKŁA W 1927 R.

Magistrat m. Nakła, w wykonaniu ustawowego obowiązku informowania członków gminy o stanie i rozwoju gospodarki gminy, wydał sprawozdanie z r. 1927. Małeńkie to sprawozdanie, mieszczące się zaledwie na 15 stronicach druku, zasługuje przecież na uwagę, zarówno swą treściwością jak i niezwykłym materiałem informacyjnym.

Na treść sprawozdania składa się garść informacji historycz-

nych, odnoszących się do przeszłości m. Nakła, jakoby wymieniano go jeszcze przez Ptolomeusza jako gród Askankalis, leżący nad rzeką Notecią, nieco następnie danych statystycznych, dotyczących ludności, jej zawodów, zabudowania, mieszkań, obszaru miasta itp. Nieco szerzej potraktowane zostały dane o gospodarce miejskiej: jej majątku, zakładach, przedsiębiorstwach i zarządzie. Zbyt skąpo autorzy sprawozdania przedstawili finanse miasta, ograniczając się tylko do cyfr podatków, płaconych na miasto i pomijając nawet budżet choćby w ogólnych cyfrach. Całe sprawozdanie tchnie bez-

pretensjonalnością, pomimo iż, jak to wyżej zostało zaznaczone, zawiera istotnie niezwykle dla działacza samorządowego, zwłaszcza dzielnicy po-rosyjskiej, informacje, składające się na „obraz miasta Nakła”.

Miasto to, liczące ogółem 10.889 miesz., w tem, licząc z rodzinami, robotn. 4547 osób, urzędników 1515, rzemieśln. 1629, zaś „kapitalistów” tylko 81, posiada następujące przedsiębiorstwa użyteczności publicznej: wodociągi i kanalizację, elektrownię, gazownię, rzeźnię z chłodnią. Pozatem miasto to posiada lecznicę miejską,

duży park, przychodnię przeciwgruźliczą, łazienki na Noteci, przytułek dla starców, kuchnię mleczną, dożywiającą 160 dzieci. Miasto to wydało w r. 1927 na samą opiekę społeczną 32.952 zł.

Nie wdając się w ocenę obecnej gospodarki m. Nakła, czego nie możnaby zresztą dokonać na podstawie omawianego sprawozdania, należy jednak stwierdzić, że jest to gmina zagospodarowana tak dalece, iż staje się wzorem, o którym znaczna część miast b. zaboru rosyjskiego, nawet często większych, narazie tylko może marzyć.
R. G.

Z Biura Zjazdów Samorządu Ziemskiego

POSIEDZENIE ZARZĄDU.

Kolejne miesięczne zebranie Zarządu Rady Zjazdów Samorządu Ziemskiego odbyło się w d. 2-m kwietnia r. b. Na tem zebraniu Zarząd rozpatrzył następujące sprawy:

1. Zarząd przyjął do wiadomości sprawozdanie dyrektora, p. J. Beka z działalności Biura Zarządu w ub. okresie, w szczególności z odbytego w okresie 13 — 19 marca kursie dla rachmistrzów powiatowych, oraz o wydanej w druku instrukcji kasowo-rachunkowej dla pow. związków komunalnych, oraz „Pamiętniku Zjazdu Sejmików Powiatowych z 1927 r.”, którego druk, z przyczyn niezależnych od Biura, nieco się opóźnił.

2. W sprawie Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu Zarząd postanowił w porozumieniu ze Związkiem Miast utworzyć wspólny Komitet, którego zadaniem będzie przygotować dział samorządu na Wystawie obejmujący działalność całego samorządu.

3. Zarząd postanowił zwołać w okresie od 15-go maja do końca czerwca zjazdy wojewódzkie samorządu powiatowego w 1) Kielcach, 2) Katowicach, 3) Gdyni, 4) Nowogrodku.

4. W drugiej połowie czerwca Zarząd postanowił zorganizować w Warszawie kurs dla inspektorów samorządu gminnego.

5. Z zakresu nowego ustawodawstwa Zarząd rozpatrzył następujące nowe projekty: a) o związkach wyównawczych i rewizyjnych, b) o organizacji służby zdrowia, c) o organizacji ratownictwa.

6. W końcu Zarząd omawiał sprawę pretensji pow. związków samorządowych b. dzielnicy pruskiej do rządu pruskiego z tytułu wypłat zapomóg rezerwistom w czasie wielkiej wojny, o które to pretensje toczą się obecnie rokowania.

INSTRUKCJA KASOWO - RACHUNKOWA.

Szczegółowa instrukcja kasowo-rachunkowa dla pow. związków komunalnych, po opracowaniu, wydana została nakładem Biura w druku.

Przed oddaniem do druku instrukcja została uzgodniona z opinią rzeczoznawców z pośród sekretarzy i rachmistrzów biur Wydziałów Powiatowych, a także przedstawicieli urzędów wojewódzkich na terenie b. zaboru rosyjskiego. Biuro Zjazdów rozkazało do Wydziałów Powiatowych po 1 egzempl. instrukcji bezpłatnie, rezerwując do dyspozycji każdego Wydziału Powiato-

wego dalszych 5 egzemplarzy instrukcji po cenie 2 zł. za jeden egzemplarz, tytułem zwrotu jedynie kosztów własnych.

PAMIĘTNIK ZJAZDU PRZEDSTAWICIELI SEJMIKÓW POWIATOWYCH.

W „Bibliotece Samorządu” wydany został „Pamiętnik Zjazdu przedstawicieli Sejmików Powiatowych w r. 1927”.

Na treść wydawnictwa złożyły się materiały, obrazujące organizację dorocznych zjazdów sejmików powiatowych, obszernie streszczenie obrad zebrań ogólnych oraz w sekcjach zjazdu, uchwały zjazdu, nadto zaś wygłoszone referaty.

Pamiętnik zawiera sprawozdanie z obrad nad następującymi kwestjami: 1) sprawozdanie z działalności Rady Zjazdów Samorządu Ziemskiego, 2) działalność samorządu w 1925 r., 3) planowość w gospodarce samorządu powiatowego, 4) ustawy o ustroju samorządu, 5) opieka społeczna w samorządzie powiatowym, 6) ubezpieczenie emerytalne pracowników samorządowych.

Z wygłoszonych na Zjeździe referatów w „Pamiętniku” zamieszczone zostały następujące:

1. W. Gajewskiego — Przegląd działalności samorządu powiatowego w r. 1925.

2. J. Beka — Główne wytyczne planowości w gospodarce powiatowych związków samorządowych.

3. J. Zdanowskiego — Stan prac nad ustawami samorządowymi.

Nadto w „Pamiętniku” zamieszczoną została praca p. t. „Wyniki ankiety o zamkniętych zakładach opieki społecznej w samorządzie powiatowym”.

Pragniemy zaznaczyć się z całością prac, podejmowanych przez samorząd powiatowy. Pamiętnik dostarczy może obfitego i rzetelnego materiału informacyjnego.

Nakład Biura Zjazdów Samorządu Ziemskiego, Warszawa, pl. Napoleona 7, Stron 170. Skład główny tamże.

INFORMACJE DLA KOMUNIKATU SAMORZĄDOWEGO POLSKIEGO RADJA.

Biuro przesłało do wydziałów powiatowych w powyższej sprawie następujące pismo:

— Pismem z d. 13 stycznia r. b. za L. IV — 19 zwróciliśmy się do WPań z prośbą o łaskawe zorganizowanie przesyłki krótkich informacji; notatek i t. p.

materiałów, dotyczących działalności samorządu, dla komunikatu samorządowego, układanego przez nas dla „Polskiego Radja”, ogłaszanego w poniedziałki, środy i piątki o godz. 3.15 (w miarę posiadanego materiału).

Odezwa nasza doznała naogół życzliwego poparcia i z wielu powiatów otrzymaliśmy szereg pożądanych materiałów, które zużytkowaliśmy następnie dla „komunikatu”. Z biegiem jednak czasu ilość nadsydanego materiału zmniejszyła się znacznie. Wpłynęło na to zmniejszenie się zapewne zainteresowania sprawą „komunikatu”, a niewątpliwie także i nadmierna surowość w ocenianiu aktualności i ważności materiałów, jakie ewentualnie mogłyby być nam przesłane.

Sprawę propagandy działalności samorządu przez radio uważamy za nader ważną, pozwalamy sobie przeto zwrócić się do WPanów z uprzejmą prośbą odnowienia sprawy nadsyłania nam materiałów, o które prosiliśmy w naszym piśmie powszechnem. Zaznaczaliśmy tam, że:

zdaniem naszym najbardziej na informatora w zakresie informacji dla radio nadaje się p. sekretarz Wydziału Powiatowego, jako zajmujący centralne

położenie w działalności pow. związku komunalnego, o ile oczywiście funkcji tej nie można powierzyć z powodzeniem innemu pracownikowi — co miało miejsce w niektórych powiatach;

że chodzi nam o następujące informacje: 1) o ważniejszych uchwałach i postanowieniach, zwłaszcza dotyczących nowych zamierzeń, 2) o faktach uruchomienia nowych zakładów, przedsiębiorstw, ukończenia budowy dróg, gmachów itp., 3) o uroczystościach, związanych z działalnością samorządu, 4) o zjazdach lokalnych i t. p.

Informacje mogą dotyczyć zarówno samorządu powiatowego, jak i gminnego.

Zaznaczamy przytem, że opracowanie zewnętrzne, jak styl, układ i t. d. nie odgrywa tu ważniejszej roli, ponieważ i tak nadsyłane materiały przerabiamy i przystosowujemy pod względem formy i rozmiarów do wymagań „komunikatu”. Mogą to więc być zupełnie surowe materiały, notatki, wyciągi, odbitki i t. p. Mogą to być również i komunikaty podawane telefonicznie (nasz telefon międzymiastowy 131-92).

Ze Zrzeszenia Samorządów Powiatowych

STRESZCZENIE SPRAWOZDANIA Z DZIAŁALNOŚCI ZA ROK 1927.

CZŁONKOWIE. Na dzień 1.1.1928 r. było członków — 52 (na 1.1.27—38)*); przybyło członków 14, z tej liczby jeden z b. zab. austrj. i 13 z b. zaboru rosyjskiego; wogóle do „Zrzeszenia” należało tylko 49 członków z b. zaboru rosyjskiego, 2 — z b. zab. austr., 1 — z b. zab. pruskiego.

KAPITAŁ UDZIAŁOWY. Na 1.1.28 r. Złoty 44.685.51 (Zł. 28.670.41) został powiększony o Złoty 16.015.10.

KREDYT Dyskontowy w Polskim Banku Komunalnym. Zł. 300.000,— (Zł. 50.000) w tem redyskonto w Banku Polskim Zł. 30.000,— Kredyt dyskontowy wzrósł zatem o Zł. 250.000,— pozatem „Zrzeszenie” korzystało ze specjalnego kredytu wekslowego tegoż Banku do wysokości Zł. 50.000,— oraz z kredytu wekslowego, udzielonego przez 3 Wydziały Powiatowe: Krzemieniec, Będzin i Nieszawę, łącznie do wysokości Zł. 25.000,—. Razem kredyt wekslowy wyniósł Zł. 375.000,—.

OBROTY Z CZŁONKAMI „ZRZESZENIA” wyniosły:

w Składn. San.	Zł. 294.290.06 (133.309.44)
„ Drukarni	„ 6.635.52
„ Działo Kom.	„ 165.379.—

Razem Zł. 466.204.58, czyli 35,5%

OBROTY Z NIECZŁONKAMI wyniosły:

w Składn. San.	Zł. 359.919.70 (380.670.18)
„ Drukarni	„ 120.679.66
„ Działo Komis.	„ 364.108.—

Razem Zł. 844.707.36, czyli 64,5%

*) Cyfry w nawiasach wyrażają stan na 1.1.1927.

OBRÓT SKŁADNICZY wyniósł: Zł. 654.209.78 (510.600.—), co dało średnio miesięcznie Zł. 54.500.— (42.550.—).

OBRÓT DZIAŁU KOMISOWEGO wyniósł: Zł. 529.467.— (105.538.—), co dało średnio miesięcznie Zł. 44.124.— (8.800.—).

RAZEM OBRÓT TOWAROWY WYNIÓŚŁ Zł. 1.310.911.94 (595.600.—) przy wzroście obrotów Składnicy o 28,1%, obrotów Komis o 400%.

PRODUKCJA DRUKARNI wyniosła Złoty 127.315.18 (134.315.34), co dało średnio miesięcznie Zł. 10.600.— (11.190.—), czyli zmniejszenie o c-a 4%.

PRODUKCJA DZIAŁU WYDAWNICZEGO:

„Samorząd”	Zł. 51.515.02
Wydawnictwa	„ 12.463.42

Razem produkcja	Zł. 63.978.44
-----------------	---------------

OGÓŁEM:

obrót towarów	Zł. 1.310.911.94
produkcja	„ 63.978.44

Razem: Zł. 1.374.890.38 (837.325.44)

KOSZTY HANDLOWE.

1) OGÓLNE — Biuro Centralne — wyniosły 7% w stosunku do ogólnego obrotu.

2) SKŁADN. SANITARNEJ wyniosły 11,7% w stosunku do swego obrotu.

3) DZIAŁU KOMISOWEGO wyniosły 2,3% w stosunku do swego obrotu.

KOSZTY PRODUKCJI WRAZ Z KOSZTAMI HANDLOWYMI.

1) DRUKARNIA wyniosły 94,6% w stosunku do swego obrotu.

2) TYG. „SAMORZĄD” za I półrocze wyniosły 84,5% w stosunku do wpływów.

Ostateczny wynik poszczególnych działów przedstawia się, jak następuje:

ZESTAWIENIE NADWYŻEK BILANSOWYCH.

Nadwyżki wydatków:

1) Biuro Centralne	Zł. 83.036.66
Zysk	„ 10.786.96
	<hr/>
	Zł. 93.823.62

Nadwyżki wpływów:

1) Składnica Sanitarna	Zł. 61.000.77
2) Drukarnia	„ 7.162.52
3) Referat Komisowo - Handlowy	„ 15.817.06
4) Tyg. „Samorząd”	„ 7.973.22
5) Wydawnictwa	„ 1.870.05
	<hr/>
	Zł. 93.823.62

OGÓLNY WZROST OBROTÓW SKŁADNICY SANITARNEJ WYNIÓSŁ 28,1% w porównaniu z 1926 r.

Zamówień było 1380 (1022) w tem od Wydziałów Powiatowych	1051
Magistratów	141
Instyt. Społecznych	188
przyczem z b. zab. rosyjsk. 1164, z b. zab. austrij. 125 i z b. zab. pruskiego 91.	

Jedno zamówienie wynosiło średnio zł. 475. — (510.—).

Ekspedycyj kolejowych dokonano 615

„ pocztowych „ 1240

Razem 1855 o wadze 82.025 kg.

Remanent towarów na I.I. wyniósł Zł. 137.623.40; w porównaniu z rokiem 1926 został zwiększony o Zł. 25.231.67.

DRUKARNIA I INTROLIGATORNIA. Zamówień było 248, w tem komunalnych 77, od Instytucji Samorządowych, społecznych i państwowych 148 i od osób prywatnych 23.

DZIAŁ KOMISOWY. Ogólny obrót wyniósł Zł. 529.467.20 (105.538). Powiększenie obrotu w stosunku do roku 1926 o circa 400%.

Dział ten dostarczył powiatom i miastom: *maszyn drogowych* (walce, maszyny do kopania rowów, równacze itd.) za Zł. 202.364.—; *studni artezyjskich, taborów asenizacyjnych, aparatów dezynfekcyjnych* itd. za Zł.

125.766.34; *materiałów budowlanych* za Zł. 56.524.—; *węgla* za Zł. 98.100.— i różnych *materiałów* za Zł. 46.732.86.

Filmy propagandowe sanitarne wysłano do 7-miu miejscowości.

„SAMORZĄD”. Był prowadzony przez „Zrzeszenie” do dnia 1-go lipca 1927 r., poczem pismo sprzedano Spółce wydawniczej „Samorząd”, w której „Zrzeszenie” jest jednym udziałowcem, zaś drugim udziałowcem jest Biuro Zjazdów Samorządu Ziemińskiego. Kapitał udziałowy Spółki stanowi Zł. 25.000, w tem udział „Zrzeszenia” Zł. 12.500.—. W umowie ze Spółką zastrzeżono bezpłatne umieszczanie ogłoszeń i komunikatów „Zrzeszenia”.

WYDAWNICTWA. W roku sprawozdawczym wydano jedną pracę p. t. „Podstawowe zagadnienia zdrowotne wsi i miasteczek” Inż. Z. Rudolfa w ilości 2000 egz. po cenie Zł. 3.50, z czego sprzedano 1.500 egz.

DZIAŁ DROGOWY. Utworzono Komisję Drogową, która opracowała ankietę o potrzebach powiatów w zakresie dostaw kamienia do budowy i konserwacji dróg. W wyniku ankiety stwierdzono, że 57 powiatów gotowe jest zamówić na rok 1928 około 500.000 tonn granitów i bazaltów wołyńskich.

Prowadzono starania u władz o uzyskanie dla powiatów zniżek taryfy kolejowej na przewóz granitów i bazaltów wołyńskich. Uzyskano w tej sprawie poparcie Państw Rady Kolejowej.

Rozpoczęto starania w Banku Gospodarstwa Krajowego o uzyskanie kredytów na zbiorowy zakup maszyn drogowych, oraz o kredytowanie frachtów kolejowych.

Zakupiono 37.000 tonn bazaltu wołyńskiego do budowy dróg na potrzeby powiatów.

Zbierano materiały o terenach do ewentualnego uruchomienia kamieniołomów granitowych przez zrzeszone Samorzady Powiatowe.

Rozpoczęto akcję zbierania funduszy od powiatów na budowę próbnych nawierzchni na terenie powiatu Warszawskiego.

DOM „ZRZESZENIA”. Wobec rozwiązania umowy najmu domu przy ul. Leszczyńskiej Nr. 6 z dniem 1-go kwietnia r. b., prowadzono poszukiwania odpowiedniego lokalu (domu pustego na biura oraz składy sanitarne i drukarnię), oraz starania o uzyskanie pożyczki w Polskim Banku Komunalnym, które w roku 1928 doprowadziły do kupna od Sp. Akc. „Lubań” nieruchomości przy ul. Dobrej 28, składającej się z placu o powierzchni circa 2.220 mtr. kw., piętrowego domu mieszkalnego i składów, za cenę Zł. 290.000 gotówką, uzyskaną od Polskiego Banku Komunalnego w postaci: częściowo z kredytu z otwartego rachunku (Zł. 240.000), częściowo z dyskonta weksli „Zrzeszenia” (Zł. 85.000) „żyrowanych osobiście przez członków Zarządu i Rady Nadzorczej. Ogólne koszty kupna (opłaty skarbowe, notarialne itd.) wraz z kosztami koniecznych inwestycji i adaptacji wyniosą circa Zł. 320.000. Należności Polskiego Banku Komunalnego zostały zabezpieczone kaucją hipoteczną na zakupionej nieruchomości, oraz wekslem „Zrzeszenia” in blanco.

B I

ZRZESZENIA SPÓŁDZIELCZEGO GOSPODARCZO-INWESTYCYJNEGO

STAN CZYNNY

W DNIU 31-GO

1	KASA		1.688	06
2	Banki		1.811	28
3	Papiery procentowe		1.088	—
4	Weksle w portfelu		13.483	74
5	Weksle protestowane		600	—
6	Dłużnicy:			
	a) odbiorcy	99.082.78		
	b) dostawcy	104.917.26		
	c) różni	8.983.42	212.983	46
7	Należności wątpliwe z lat ubiegłych		7.670	35
8	Maszyny i urządzenia drukarni		66.471	53
9	Ruchomości		20.030	79
10	Towary		137.765	78
11	Druki, papier i metal drukarni		10.430	99
12	Wydawnictwa		9.504	31
13	Udziały		12.500	—
14	Awanse		6.017	05
15	Sumy przechodnie		5.071	11
		R a z e m . .	507.116	45
16	Weksle oddane do dyskonta		193.665	46
17	Gwarancje		1.722	15
18	Różni za nasze kaucje		33	—
		O g ó ł e m . .	Zł. 702.537	06

RACHUNEK STRAT I

1	Koszty Handlowe		156.449	27
2	Procenty i różnice kursowe		15.839	76
3	Ekspedycja		1.033	79
4	Dział Meljoracyjny		300	—
5	Amortyzacja:			
	a) ruchomości	2.233.23		
	b) maszyn i urz. drukarni	7.647.15	9.880	38
6	Strata na sprzed. 1 maszyny do pisania		6	—
7	Różnica kursowa na obligacjach premj. poz. dolarowej		8	—
	Nadwyżka dochodów		10.786	96
		R a z e m . .	Zł. 194.304	16

KSIĘGOWY:

(—) BR. BUKOWSKI

L A N S

SAMORZĄDÓW POWIATOWYCH Z OGR. ODPOW. W WARSZAWIE

GRUDNIA 1927 R.

STAN BIERNY

1	Kapitał:			
	a) udziałowy	44.685.51		
	b) zasobowy	20.625.11		
	c) „Domu Zrzeszenia“	7.850.44	28.475.55	
	d) amortyzacyjny:			
	1) amort. ruchomości	4.658.16		
	2) „ „ maszyn i urządzeń drukar.	13.650.04	18.308.20	
			91.469	26
2	Banki		2.830	—
3	Wierzyciele:			
	a) odbiorcy	105.188.48		
	b) dostawcy	112.653.83		
	c) różni	25.901.26	243.743	57
4	Akcepty		132.471	40
5	Kredyt wekslowy u wydziałów powiatowych		25.000	—
6	Awanse		815	26
	Nadwyżka bilansowa		10.786	96
		R a z e m	507.116	45
7	Kredyt dyskont. w Polskim Banku Komunalnym		193.665	46
8	Akcepty gwarancyjne		1.722	15
9	Różni za swoje kaucje		33	—
		O g ó ł e m	Zł. 702.537	06

ZYSKÓW ZA 1927 R.

1	Zysk brutto na towarach Składnicy Sanitarnej	137.887	27	
2	„ „ Drukarni	15.110	13	
3	„ „ Referatu Komisowo-Handl. (prowizje)	17.830	91	
4	„ „ Tygodnika „Samorząd“	8.124	72	
5	„ „ z wynajmu filmów sanitarnych	410	10	
6	„ „ ze sprzedaży ruchomości	280	40	
7	Różnica kursowa na papierach procentowych	32	50	
8	Zysk brutto na wydawnictwach	1.927	16	
9	R-k Strat i Zysków z lat ubiegłych	200	97	
10	Wpływ ze sprzedaży Tyg. „Samorząd“	12.500	—	
		R a z e m	Zł. 194.304	16

Z A R Z ą D:

(—) J. ROŹKOWSKI

(—) H. LE BRUN

P R O T O K U Ł

Obrad Walnego Zgromadzenia Członków Zrzeszenia Samorządów Powiatowych w dniu 25 marca 1928 r., w siedzibie „Zrzeszenia“ przy ulicy Dobrej 28.

OBECNI PEŁNOMOCNICY:

a) Powiatowych Związków Komunalnych

1. Będzińskiego, 2. Białostockiego, 3. Borszczowskiego, 4. Częstochowskiego, 5. Garwolińskiego, 6. Gostynińskiego, 7. Jędrzejowskiego, 8. Kępińskiego, 9. Kobyńskiego, 10. Kozienickiego, 11. Krasnystawskiego, 12. Krzemienieckiego, 13. Koneckiego, 14. Liposkiego, 15. Łódzkiego, 16. Łomżyńskiego, 17. Miechowskiego, 18. Nieszawskiego, 19. Nowotomyskiego, 20. Olkuskiego, 21. Opatowskiego, 22. Ostrowskiego, 23. Płockiego, 24. Pułtuskiego, 25. Prużańskiego, 26. Radzyńskiego, 27. Rówieńskiego, 28. Sandomierskiego, 29. Sierpeckiego, 30. Słupeckiego, 31. Turczańskiego, 32. Włocławskiego, 33. Włoszczowskiego, 34. Warszawskiego, 35. Zamojskiego, 36. Zdobunowskiego.

b) Instytucyj:

1. Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie.
2. Centralnego Związku Kolek Rolniczych w Warszawie.

Razem obecnych 38 pełnomocników z ogólnej liczby 63 członków „Zrzeszenia“.

PORZĄDEK OBRAD.

1. Zagajenie Zgromadzenia i wybór Przewodniczącego.
2. Odczytanie protokołu Walnego Zgromadzenia z dnia 10.IV.1927 r.
3. Zmiany §§ 6, 10, 12 i 14 Statutu Zrzeszenia.
4. a) Sprawozdanie z działalności na rok ubiegły i wyniki lustracji Związku Rewizyjnego Polskich Spółdzielni Rolniczych;
b) Zatwierdzenie bilansu na 1.I.1928 r.;
c) Podział zysków i strat;
d) Udzielenie Zarządowi i Radzie absolutorjum.
5. Sprawozdanie z dokonanego na podstawie uchwały Walnego Zebrania z dnia 10.IV.27 r. zakupu nieruchomości (domu przy ul. Dobrej Nr. 28 w Warszawie) oraz z zaciągnięcia na ten cel kredytów.
6. Upoważnienie Zarządu:
  - a) Do sprzedaży zbędnego placu przy nabytym domu,
  - b) Do zaciągnięcia długoterminowych kredytów na spłatę kredytów krótkoterminowych,
  - c) Określenie wysokości obciążenia Zrzeszenia zobowiązaniami dłużnymi.
7. Sprawa drogowa:
  - a) Zebranie funduszków na budowę próbnych nawierzchni na terenie powiatu Warszawskiego,
  - b) Uzyskanie zniżki taryfy i kredytowanie frachtów kolejowych, oraz wspólne zakupy maszyn drogowych,

c) Organizacja własnej produkcji granitów i bazaltów do budowy dróg siłami zainteresowanych powiatów.

8. Wybory uzupełniające do Rady Nadzorczej.

9. Wolne wnioski.

Do p. 1. Prezes Rady Nadzorczej p. Wojewoda Wł. Korsak zagaił Zgromadzenie, witając licznie przybyłych delegatów, oraz zaproszonych gości i stwierdził, że Zrzeszenie Samorządów Powiatowych jest jedyną w Europie organizacją spółdzielczą Samorządu Terytorjalnego, która się rozwija i zyskuje coraz więcej członków — ostatnio również z pośród powiatów południowych i zachodnich.

Pan Starosta Józef Ołpiński został wybrany przez aklamację na przewodniczącego Zgromadzenia, poczem z kolei powołał na asesorów pp.: Starostę St. Cisło z Turki n/Stryjem, Starostę Fel. Kasprzaka z Kępna i na sekretarza p. Antoniego Hermaszewskiego z Równego. P. Przewodniczący stwierdził prawomocność obrad, poczem dokonano zmiany porządku obrad, a mianowicie: punkt 4-ty umieszczono przed punktem 3-im, oraz punkt 8-my, przed punktem 7-ym.

Do p. 2. Protokół Walnego Zgromadzenia z dnia 10 kwietnia 1927 r. odczytano i przyjęto bez zmian.

Do p. 3. P. Starosta Wacław Gajewski referował zmiany §§ 6, 10, 12 i 14 statutu, proponując w imieniu władz Zrzeszenia następujące zmiany:

§ 6. *Zamiast brzmienia:*

„Członkowie odpowiadają za zobowiązania Zrzeszenia zadeklarowanymi udziałami i prócz tego ponoszą odpowiedzialność dodatkową w wysokości pięciokrotnej. Udział wynosi zł. 1000. —, płatnych w ciągu roku w równych ratach półrocznych od dnia przystąpienia“.

Następujące brzmienie:

„Członkowie odpowiadają za zobowiązania Zrzeszenia zadeklarowanymi udziałami i prócz tego ponoszą odpowiedzialność dodatkową w wysokości pięciokrotnej. Udział wynosi zł. 2.000.—, płatnych w ciągu roku w równych ratach półrocznych od dnia przystąpienia“.

§ 10. *Zamiast brzmienia:*

„Każdy członek Zrzeszenia reprezentowany jest na Walnym Zgromadzeniu przez jednego pełnomocnika, wykazującego się pisemnem upoważnieniem powołanego do tego organu odnośnego Związku“.

Następujące brzmienie:

„Każdy członek Zrzeszenia reprezentowany jest na Walnym Zgromadzeniu przez jednego Pełnomocnika, lub jego zastępcę, wykazującego się pisemnem upoważnieniem powołanego do tego organu odnośnego Związku“.

§ 12. *Zamiast brzmienia:*

„Do prowadzenia spraw bieżących Zrzeszenia Rada Nadzorcza powołuje Zarząd Zrzeszenia z pośród członków Spółdzielni zwykłą większością głosów, w skła-

dzie conajmniej trzech członków *na okres jednego roku*. Oświadczenia woli w imieniu Zrzeszenia składają dwaj członkowie Zarządu. Do prowadzenia fachowego poszczególnych spraw Zrzeszenia i kierowania jego instytucjami, Zarządowi służy prawo tworzenia biur i komisji specjalnych, oraz powoływania urzędników Zrzeszenia. Zarząd sporządza dla Rady Nadzorczej periodyczne sprawozdania z prac Zrzeszenia i za stan ich jest przed nią odpowiedzialny. Wynagrodzenia członków Zarządu określa Rada Nadzorcza".

Następujące brzmienie:

„Do prowadzenia spraw bieżących Zrzeszenia Rada Nadzorcza powołuje Zarząd Zrzeszenia z pośród członków Spółdzielni zwykłą większością głosów, w składzie conajmniej trzech członków *na okres trzech lat*. Co roku ustępuje $\frac{1}{3}$ część członków Zarządu: *w pierwszych dwóch latach w drodze losowania, a następnie w drodze starszeństwa*. Ustępujący członkowie Zarządu *mogą być ponownie wybrani*. Oświadczenia woli w imieniu Zrzeszenia składają dwaj członkowie Zarządu. Do prowadzenia fachowego poszczególnych spraw Zrzeszenia i kierowania jego instytucjami, Zarządowi służy prawo tworzenia biur i Komisji specjalnych, oraz powoływania urzędników Zrzeszenia. Zarząd sporządza dla Rady Nadzorczej periodyczne sprawozdania z prac Zrzeszenia i za stan ich jest przed nią odpowiedzialny. Wynagrodzenia członków Zarządu określa Rada Nadzorcza".

§ 14. Zamiast brzmienia:

„Zyski, osiągnięte z działalności Zrzeszenia, są dzielone w następujący sposób: 80% sumy ogólnej czystego zysku obraca się corocznie na zasilenie kapitału zasobowego; reszta zysków dysponuje Walne Zgromadzenie. Ewentualne straty Zrzeszenia pokrywane są po wyczerpaniu kapitału zasobowego — z udziałów. Gdyby zaś i tych nie wystarczyło, Walne Zgromadzenie uchwała dopłatę przez członków Zrzeszenia w granicach ich odpowiedzialności (art. 6)".

Następujące brzmienie:

„Zyski, osiągnięte z działalności Zrzeszenia, są dzielone w następujący sposób: *całkowity zysk osiągnięty z obrotów z nieczłonkami, oraz 10% zysku osiągniętego z obrotu z członkami, przekazuje się corocznie na zasilenie kapitału zasobowego, aż do osiągnięcia trzykrotność kapitału udziałowego; pozostałością zysku, osiągniętego z obrotu z członkami dysponuje Walne Zgromadzenie*. Ewentualne straty Zrzeszenia pokrywane są, po wyczerpaniu kapitału zasobowego, z udziałów. Gdyby zaś i tych nie wystarczyło, Walne Zgromadzenie uchwała dopłatę przez członków Zrzeszenia w granicach ich odpowiedzialności (art. 6)".

Walne Zgromadzenie po przeprowadzonej dyskusji uchwaliło jednogłośnie zmiany §§ 6, 10, 12 i 14 statutu, w myśl wniosku referenta przy 6-ciu wstrzymujących się od głosowania nad zmianą § 6 statutu.

Do p. 4. P. Wojewoda Wł. Korsak referował sprawozdanie z działalności Zrzeszenia w roku 1927 (rozesłane uprzednio, wraz z bilansem wszystkim członkom), stwierdzając znaczny rozwój obrotów działu Ko-

misowego i Składnicy Sanitarnej, przy niewielkiem zmniejszeniu obrotów Drukarni, oraz uruchomienie nowego działu Drogowego, w myśl życzeń wyrażonych na uprzednim Walnem Zgromadzeniu Członków. Jako objaw dodatni należy zaznaczyć utworzenie z Biurem Zjazdów Spółki Wydawniczej „Samorząd" i związaną z tem likwidację Działu Wydawniczego w Zrzeszeniu oraz kupno własnej siedziby. Dyrektor Zrzeszenia, p. Dr. Henryk Le Brun, odczytuje wyniki z lustracji Zrzeszenia, dokonanej przez Związek Rewizyjny Polskich Spółdzielni Rolniczych, poczem uzupełnia sprawozdanie z działalności, komunikując, że Zrzeszenie uzyskało w Banku Gospodarstwa Krajowego kredyt w postaci dyskonta weksli Wydziałów Powiatowych na pokrycie frachtów kolejowych za przewóz kamienia drogowego, oraz, że starania Zrzeszenia o uzyskanie niższej taryfy kolejowej na przewóz kamienia uzyskały poważne poparcie w postaci przychylnego wniosku Państwowej Rady Kolejowej do Ministerstwa Komunikacji; gdyby wniosek ten był wprowadzony w życie, ulga taryfy rozpoczynałaby działanie swe na 130-tym kilometrze, osiągałaby maximum na 350-tym kilometrze (2 złote ulgi) i zmniejszając się stopniowo, osiągnęłaby poziom obecnie stosowanej taryfy ulgowej 13-ej (g-10%) na 550-tym kilometrze. Wreszcie Zrzeszenie stara się o uzyskanie w Banku Gospodarstwa Krajowego kredytu 3 — 5 letniego na zakup walców i innych maszyn drogowych dla powiatów, które tych maszyn nie posiadają.

Walne Zgromadzenie uchwaliło jednogłośnie:

I. Przyjąć sprawozdanie z działalności w r. 1927, oraz bilans na dzień 1.I.1928 r. z tem, aby należności wątpliwe z lat ubiegłych w kwocie zł. 7.670.35 zaliczyć do strat, zmniejszając o tę kwotę sumę nadwyżki dochodów; pozostałą nadwyżkę dochodów, po potrąceniu odpisanych na straty należności wątpliwych z lat ubiegłych, w kwocie zł. 3.126.61, przenieść na zasilenie kapitału zasobowego.

II. Udzielić Zarządowi i Radzie Nadzorczej absolutorjum.

Do pp. 5 i 6. P. Dyrektor Józef Rożkowski referował:

I. Sprawę nabycia przez Zrzeszenie nieruchomości przy ul. Dobrej 28/2807 i zaciągniętych w związku z tem kupnem i koniecznymi przebudowaniami, pożyczki w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie w kwocie zł. 325.000. — (trzysta dwadzieścia pięć tysięcy), t. j. w granicach upoważnień danych przez Walne Zgromadzenie w dniu 10 kwietnia 1927 r.

II. Sprawę zamiany krótkoterminowych zobowiązań dłużnych Zrzeszenia na zobowiązania długoterminowe w drodze zaciągnięcia przez poszczególnych członków Zrzeszenia pożyczek obligacyjnych w Polskim Banku Komunalnym, względnie w Banku Gospodarstwa Krajowego i odstąpienia ich Zrzeszeniu, przy odpowiednim zabezpieczeniu pożyczki na hipotecę nieruchomości przy ul. Dobrej 28/2807.

III. Sprawę upoważnienia Zarządu Zrzeszenia do zaciągnięcia zobowiązań dłużnych, nie przekraczających sumy zł. 1.000.000 (jeden milion), wliczając w tę sumę

ewentualną pożyczkę długoterminową, ale nie licząc żyra, które Zrzeszenie daje na wekslach samorządowych.

IV. Sprawę sprzedaży części placu przy ul. Dobrej Nr. 28.

Walne Zgromadzenie po przeprowadzonej dyskusji jednogłośnie uchwaliło:

a) Przyjąć do zatwierdzającej wiadomości nabycie przez Zrzeszenie nieruchomości przy ul. Dobrej Nr. 28/2807, oraz zaciągnięcie pożyczki na ten cel w Polskim Banku Komunalnym.

b) Upoważnić władze Zrzeszenia do zaciągnięcia długoterminowego kredytu do wysokości zł. 400.000. — na spłatę kredytów krótkoterminowych.

c) Upoważnić Zarząd do zaciągnięcia zobowiązań dłużnych, nieprzekraczających sumy zł. 1.000.000. —, nie licząc zyr dawanych przez Zrzeszenie na wekslach samorządowych.

d) Upoważnić Zrzeszenie do sprzedaży w razie potrzeby placu budowlanego, lub jego części przy nowonabytym domu.

Do p. 7. Sprawę organizacji budowy próbnych odcinków drogowych na terenie powiatu Warszawskiego, oraz subwencjonowania ich przez powiaty, referuje Inż. Bajkiewicz. W wyniku referatu p. inż. Bajkiewicz stawia wniosek: „Wzywa się powiaty do subwencjonowania budowy próbnych odcinków dróg na terenie powiatu Warszawskiego i innych terenach”, przyjęty przez Walne Zgromadzenie jednogłośnie.

Sprawę potrzeby zorganizowania przez Zrzeszenie kamieniołomów dla potrzeb zainteresowanych Sejmików referuje p. Starosta St. Wasiak i stawia następujący wniosek, przyjęty jednogłośnie:

„Wzywa się władze Zrzeszenia do zorganizowania spółki z pośród zainteresowanych Sejmików Powiatowych dla produkcji kamienia drogowego”.

Wreszcie po przedstawieniu przez p. D-ra Henryka Le Brun'a stanu sprawy o uzyskaniu od władz zniżki taryfy kolejowej na przewóz kamienia drogowego, oraz starań o uzyskanie kredytu średnio - terminowego na zbiorowe zakupy maszyn drogowych, uchwalono wez-

wać władze Zrzeszenia do prowadzenia dalszych usilnych starań o uzyskanie zniżki taryfy kolejowej i kredytu na zakup maszyn drogowych.

Do p. 8. P. Przewodniczący komunikuje, że w myśl § 11 statutu ustąpiło w drodze starszeństwa 2-ch członków Rady Nadzorczej: pp. St. Siedlecki i Aleksander Zalewski oraz Antoni Hermaszewski, jako zastępca, wobec tego skład Rady winien być uzupełniony przez wybór 3-ch członków Rady. Zgłoszono kandydatury: pp. Starosty Kasprzaka Feliksa z Kępna, Antoniego Hermaszewskiego z Równego, Starosty Józefa Ołpińskiego z Będzina, Starosty Cisło z Turki n/Stryjem i Posła Zalewskiego z Garwolina. Wybory, dokonane przy pomocy głosowania kartkami, dały następujący rezultat: do Rady Nadzorczej wybrani: Starosta Feliks Kasprzak — 32 głosy, Antoni Hermaszewski — 29 głosów, Starosta Józef Ołpiński — 24 głosy. Poczem zgłoszono na zastępców następujące kandydatury: pp. Starosty Stanisława Cisło z Turki n/Stryjem, Starosty Józefa Czochrona z Nowotomyśla, Starosty Kazimierza Kühna z Częstochowy, Starosty Aleksiego Rzewskiego z Łodzi, Juliana Suskiego z Lipna i Posła Aleksandra Zalewskiego z Garwolina; kandydatury te zostały przez Walne Zgromadzenie jednogłośnie przyjęte przez aklamację w porządku alfabetycznym.

Do p. 9. P. Starosta J. Czochron z Nowotomyśla prosił o informowanie członków zapomocą pisma „Samorząd” o wynikach doświadczeń w zakresie budowy i konserwacji dróg. Wniosek przyjęto.

Zgłoszono na piśmie wniosek kilkunastu członków Walnego Zgromadzenia w sprawie reformy ustroju gmin wiejskich, który bez rozpatrzenia przez Walne Zgromadzenie, uchwalono skierować do Biura Zjazdów Samorządu Ziemińskiego, poczem P. Przewodniczący zamknął obrady.

Przewodniczący Walnego Zgromadzenia
(—) J. Ołpiński.

Sekretarz Walnego Zgromadzenia
(—) A. Hermaszewski.

SPRAWOZDANIE Z POSIEDZENIA RADY NADZORCZEJ „ZRZESZENIA”

Dnia 26 marca r. b. odbyło się pierwsze posiedzenie Rady Nadzorczej Zrzeszenia w nowym składzie. Na Prezesa Rady Nadzorczej został ponownie wybrany Pan Wojewoda Kielecki Władysław Korsak, na Wiceprezesa również ponownie wybrano Pana Starostę Warszawskiego, Wacława Gajewskiego, na sekretarza — Pana Starostę z Kępna, Feliksa Kasprzaka. Do Zarządu

„Zrzeszenia” powołano p. p. Józefa Rożkowskiego i Dr. Henryka Le Brun'a (ponownie), oraz p. Joachima Wołoszynowskiego.

Zarząd ukonstytuował się w sposób następujący: Prezes Zarządu — Dyrektor Józef Rożkowski (ponownie), członek Zarządu — poseł Joachim Wołoszynowski, członek Zarządu i Dyrektor — Dr. Henryk Le Brun.

Z życia samorządu

SEJMIK KOMUNALNEGO ZWIĄZKU KREDYTOWEGO W POZNANIU.

W d. 24-m marca b. r. odbył się w Poznaniu doroczny Sejmik Komunalnego Związku Kredytowego w Poznaniu przy udziale przeszło 200 delegatów miast i powiatów wojew. Poznańskiego i Pomorskiego. Zebranie poświęcone zostało rozpatrzeniu sprawozdania z działalności Związku Kredytowego i Komunalnego Banku Kredytowego, utrzymywanego przez ten Związek. Sprawozdanie złożył dyrektor Banku p. Adamczewski*); zostało ono przez zebranie przyjęte. W wyborach uzupełniających do Wydziału Związku, oraz Komisji rewizyjnej wybrani zostali:

do Wydziału: 1) dr. Sobierajczyk — burmistrz m. Chojnic, 2) L. Barciszewski — prezydent m. Gniezna, 3) dr. S. Chmielecki — starosta pow. starogardzkiego, 4) J. Rozankowski — starosta pow. średzkiego;

do Komisji rewizyjnej: 1) A. Czwojdzński — burmistrz m. Starogardu, 2) T. Łyskowski — starosta pow. gnieźnieńskiego, 3) K. Scholl, burmistrz m. Szamotuł.

*) Zarys sprawozdania Związku i Komunalnego Banku w Poznaniu zamieszczony został w n-rze 13 „Samorządu” z r. b.

SEJMIK OSTROLEŃSKI W SPRAWIE DROBNYCH KREDYTÓW.

Sejmik Ostrołęcki na zebraniu w d. 28-m lutego r. b. na wniosek członka sejmiku J. Suski, uchwalił następujący wniosek:

— Sejmik uchwała zwrócić się do Państwowego Banku Rolnego w Warszawie (i do miarodajnych władz o poparcie tej uchwały) z wnioskiem, by Bank pożyczek drobnych — do 2000 zł. nie udzielał bezpośrednio, lecz za pośrednictwem kas komunalnych. Ubieganie się o drobne pożyczki w Banku Rolnym bezpośrednio jest dla rolników zbyt uciążliwym i kosztownym, jak również jest dla Banku kłopotliwym i podnosi koszty administracyjne. Rozdzielanie drobnych kredytów przez kasy oszczędności komunalne usunie te niewygodę, nadto znacznie przyspieszy bieg załatwiania podań o kredyty.

WYDATKI POWIATOWYCH ZWIĄZKÓW KOMUNALNYCH WOJ. POLESKIEGO W ZAKRESIE KOMUNIKACJI W BUDŻETACH NA ROK 1927/28.

Gospodarkę drogową samorządów powiatowych woj. Poleskiego ilustruje nam zestawienie preliminowanych dochodów i wydatków na drogi na rok 1927/28.

Wydatki pow. zw. kom. woj. Poleskiego na drogi na podstawie budżetów na rok 1927/28.

Nazwa powiatu	Administracja ogólna	Utrzymanie dróg			Budowa nowych dróg	Razem	Ogółem wydatki budżetowe	Stosunek %
		wojewódzk.	powiatowych	gminnych				
Brzeski	15.789	41.434	128.315	28.000	48.762	262.300	653.433	40,1
Drohiczynski	9.915	18.685	45.089	800	—	74.489	335.573	22,2
Kamień Koszyrski	19.591	54.425	9.253	—	—	83.269	340.023	24,5
Kobryński	7.226	21.670	43.957	5.000	130.000	207.853	699.967	29,7
Kosów Poleski	—	61.394	71.972	11.780	—	145.146	529.558	27,4
Łuniniecki	—	9.228	54.311	50.786	—	114.325	339.240	33,7
Piński	600	10.000	82.416	3.216	—	96.232	806.858	11,9
Prużański	7.692	11.560	50.343	12.957	—	82.552	397.797	20,8
Sarnecki	—	—	216.919	3.240	—	220.159	734.750	30,0
Stoliński	12.903	5.088	19.938	41.633	—	79.562	266.535	29,9
Razem	73.716 5,4 ⁰ / ₀	233.484 17,1 ⁰ / ₀	722.513 52,9 ⁰ / ₀	157.412 11,5 ⁰ / ₀	178.762 13,1 ⁰ / ₀	1.365.887 100 ⁰ / ₀	5.103.734	26,76 ⁰ / ₀

Ogólna suma wydatków na komunikację wynosi 1.365.887 zł., z czego:

na administrację ogólną idzie zł. 73.716 czyli 5,4% ogólnej sumy,

na utrzymanie dróg wojewódz. idzie zł. 233.484 czyli 17,1% ogólnej sumy,

na utrzymanie dróg powiatowych idzie zł. 722.513 czyli 52,9% ogólnej sumy,

na utrzymanie dróg gminnych idzie zł. 157.712 czyli 11,5% ogólnej sumy,

na budowę nowych dróg idzie zł. 178.762 czyli 13,1% ogólnej sumy.

W poszczególnych powiatach stosunek sum preliminowanych na drogi do ogólnych sum budżetowych waha się w granicach od 12% (w pow. Pińskim) do 40,1% — w pow. Brzeskim i stanowi przeciętnie 26,8% ogólnej sumy preliminowanych wydatków.

Naogół prócz pow. Pińskiego samorzady powiatowe preliminowały na drogi ponad 20% swych budżetów.

Ze względu na zły stan dróg w woj. Poleskiem preliminowane przez pow. związek komun. kwoty na drogi — przeznaczone są przeważnie na ich konserwację, a tylko niewielki procent idzie na budowę nowych dróg.

Z sumy 178762 zł. figurującej w rubryce „Budowa nowych dróg” — Sejmik Brzeski preliminował kwotę 48762 zł. na budowę wojewódzkiej drogi na linii Brześć — Czernawczyce — Kamieniec — Litewski długości 1 klm., oraz Sejmik Kobryński, zaciąg-

niętą tyt. długoterm. pożyczki w Polskim Banku Komun., kwotę 130.000 zł. na gruntową renowację dróg.

Wydatki na administrację ogólną w kwocie 73716 zł. składają się z wydatków personalnych, idących na utrzymanie ogólnego personelu drogowego, jak inżyniera, technika, oraz z wydatków rzeczowych, jak utrzymanie samochodu, djety, składka do Kasy Chorych i t. p.

Z sum przeznaczonych na utrzymanie dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych największe pozycje stanowią wydatki na budowę nowych mostów, oraz odbudowę i konserwację mostów istniejących. Na budowę i utrzymanie mostów na drogach wojewódzkich sejmiki preliminowały kwotę 85684 zł., co stanowi 36,7% ogólnej sumy, idącej na utrzymanie dróg wojewódzkich; na drogach powiatowych — 360.208 zł., czyli 50% ogólnej sumy, wreszcie na drogach gminnych kwotę 65990 zł., co wynosi 42% ogólnej sumy wydatków na utrzymanie dróg gminnych. Naogół sumy te są przeznaczone na budowę i konserwację mostów niewielkich, długości 1,5—14 metrów. Z większych mostów należy wymienić projektowane: 1) w pow. Brzeskim na odcinku drogi powiatowej Radwanicz — Wielkoryta na rzece Ryta w Radwaniczach długości 37,40 metrów oraz na rzece Pulwa w Wołczynie długości 43 mtr., na które Sejmik Brzeski preliminował kwotę 63.000 zł., 2) w pow. Prużańskim na odcinku drogi powiatowej Sielce — Michalin na rzece Jasioldzie pod Sielcem długości 23,40 metr., na budowę którego została preliminowana kwota 7437 zł.; 3) w pow. Sarneckim na odcinku drogi powiatowej Tynno — Czobel — Rudnia Lwa na rzece Polycznia — między wsią Czobel — Rudnia długości 29,5 metrów, na który Sejmik preliminował kwotę 10.400 zł., oraz 4) w pow. Sto-

lińskim na rzece Mostwa koło Tereblina na drodze gminnej, na budowę którego Sejmik Stoliński prelimitował kwotę 12.600 zł. — razem więc projektowana jest budowa 5 mostów długości 188,30

metr. na co prelimitowały cztery sejmiki 93.437 zł. Źródła pokrycia kosztów budowy wymienionych mostów czerpane są przeważnie z opłat drogowych oraz z dotacji ze Skarbu Państwa.

Wyszczególnienie wydatków samorządów powiatowych na utrzymanie dróg.

	Wydatki osobowe	Dostawa materiałów (szabru, żwiru i t. p.)	Roboty konserwacyjne		Renowacja nawierzchni	Odbudowa, budowa i konserwacja mostów	Różne	Razem
			na drogach o twardej nawierzchni	na drogach gruntowych				
Utrzymanie dróg wojewódzkich	15.387	18.216	43.000	54.205	11.000	85.684	5.992	233.484
powiatowych	80.699	14.400	79.042	125.094	22.744	360.208	40.326	722.513
gminnych	19.300	—	66.822	5.300	—	65.990	—	157.412
Ogółem	115.386 10,4%	32.616 2,9%	188.864 17%	184.599 16,6%	33.744 3%	511.882 46%	46.318 4,1%	1.113.409 100%

Drugą z kolei co do wielkości pozycję w wydatkach na utrzymanie dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych stanowią wydatki na ich konserwację. Roboty konserwacyjne na drogach wojewódzkich wynoszą:

na drogach o twardej nawierzchni zł. 43.000
na drogach gruntowych zł. 54.205

Konserwacja dróg powiatowych o twardej nawierzchni wynosi zł. 79.042, dróg gruntowych 125.094 zł., wreszcie na drogach gminnych roboty konserwacyjne na drogach o twardej nawierzchni wynoszą zł. 66.822; na drogach gruntowych — 5.300 zł.

Renowacja nawierzchni na drogach wojewódzkich wynosi zł. 11.000, na drogach powiatowych — zł. 22.744.

Na dostawę materiałów, jak szabru, żwiru i t. p. na drogach wojewódzkich samorządy powiatowe woj. Poleskiego prelimitowały kwotę 18.216 zł., na drogach powiatowych — zł. 14.400. Poważną

również pozycję w wydatkach na utrzymanie dróg stanowią wydatki osobowe. Wydatki te idą na utrzymanie personelu drogowego, jak drogomistrzów, techników dla dróg gminnych i dróżników; na utrzymanie personelu dla dróg wojewódzkich — wynoszą one 15.387 zł., dla dróg powiatowych 80.669 zł., i dla dróg gminnych — 19.300 zł. Resztę dopełniają wydatki różne, w których mieszczą się: zadrzewienie dróg, remont inwentarza, studia dróg i mostów i inne; wynoszą one dla dróg wojewódzkich — zł. 5.992 zł., na drogach powiatowych 40.326 zł. (w sumie tej mieści się udzielana przez sejmik Sarneński M-tom m. Sarn i Rokitna pożyczki w kwocie zł. 26.535).

Rozpatrując z kolei źródła pokrycia wydatków na drogi, widzimy, iż samorządy powiatowe w przeważającej mierze czerpią fundusze na budowę i konserwację dróg ze specjalnych opłat drogowych.

Źródła pokrycia wydatków na drogi (w/g. budżetów na rok 1927/8).

P o w i a t y	Dopłaty	Subwencje i dotacje	Pożyczki	Inne dochody	Specjalne opłaty drogowe	R a z e m
1. Brzeski		46.000			227.960	273.960
2. Drohiczyński		3.000			60.658	63.658
3. Kamień Koszyrski		3.000			68.954	71.954
4. Kobryński		3.300	130.000		80.006	213.306
5. Kosów Poleski	4.440	150.000	70.000		90.705	180.145
6. Łuniniecki		4.000		1.500	82.439	87.939
7. Piński		5.000			84.352	89.352
8. Prużański	963	3.500		7.240	58.794	70.497
9. Sarneński	250	8.000	133.895	7.315	96.602	246.063
10. Stoliński		4.000			75.562	79.562
Razem	5.653 0,4%	94.800 6,9%	333.896 24,3%	16.055 1,1%	926.032 67,3%	1.376.436 100%

Do rozpowszechnienia się tej daniny przyczyniły się dwie jej cechy, a mianowicie: a) względna sprawiedliwość, wynikająca ze stosunkowo równomiernego obciążenia; opłaty bowiem obciążają proporcjonalnie grunty, budynki nierolnicze i przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe;

b) elastyczność, w przeciwieństwie bowiem do danin, opartych bezpośrednio na ustawie o finansach komunalnych, pobór opłat nie jest ograniczony żadną maksymalną normą.

W budżetach samorządów powiatowych woj. Poleskiego na rok 1927/28 opłaty drogowe pokrywają 67,3% wydatków na drogi.

Drugie miejsce w źródłach pokrycia budowy i utrzymania dróg i mostów zajmują wpływy z długoterminowych pożyczek, za-

ciągniętych przez Sejmiki: Kobryński, Kosowski i Sarneński. Wynoszą one 333.896 zł. czyli 24,1% źródeł pokrycia. Resztę wydatków na drogi samorządy pow. pokrywają: 1) z subwencji i dotacji, udzielanych przez Skarb Państwa; wpływy z nich wynoszą 94.800 zł. czyli 6,9% źródeł pokrycia; 2) z dopłat, czyli opłat dodatkowych pobieranych przez samorządy na zasadzie art. 23 ustawy drogowej i art. 31 ustawy o tymczasowym ureg. fin. komun. od osób otrzymujących z budowy lub utrzymania dróg specjalne korzyści; wpływ z nich jest b. niewielki, gdyż wynosi w budżetach trzech powiatów: Kosowskiego, Prużańskiego i Sarneńskiego kwotę 5.653 zł.; 3) wreszcie z innych źródeł w łącznej kwocie 16.055 zł. stanowiącej 1,1% pokrycia wydatków na drogi.

Kazimierz Sobotka.

GMINA WIEJSKA I MIEJSKA

Jeszcze w sprawie pomieszczeń dla nauczycieli szkół powszechnych

Wyjaśnialiśmy niejednokrotnie w „Poradniku” na skutek otrzymywanych zapytań, że gmina ma wprawdzie obowiązek dostarczania pomieszczeń dla nauczycieli, że jednakże ten obowiązek gmin nie zwalnia nauczycieli od obowiązku opłacania komornego za otrzymywane mieszkania. Dawaliśmy wyraz temu, że obecne przepisy ustawowe można rozumieć tylko w ten sposób, iż ustawodawcy chodziło poprostu o to, aby mianowemu nauczycielowi zapewnić mieszkanie, bo wobec powojennego braku mieszkań znalezienie mieszkania wogóle nie jest łatwe, a łatwiejsze dla miejscowej władzy administracyjnej, jaką reprezentuje urząd gminny, aniżeli byłoby dla nauczyciela, gdyby on poszukiwania mieszkania miał czynić na własną rękę.

Powyzsze nasze wyjaśnienia wywołały w sferach nauczycielskich dużo niezadowolenia, a nawet posądzeń pod adresem Redakcji „Samorządu” o jakiś jej wrogi nastrój w stosunku do nauczycielstwa.

Stwierdzić wobec tego musimy, że doceniamy w pełni rolę szkolnictwa powszechnego w kraju i pełni jesteśmy uznania oraz szacunku dla żmudnej pracy nauczycieli w szkołach powszechnych, że jednakże sprawa powyższa z naszym stosunkiem do szkolnictwa powszechnego nie ma nic wspólnego. W „Poradniku” dajemy ze stanowiska prawnego wyjaśnienia w różnych zagadnieniach, z którymi się do nas nasi Prenumeratorowie zwracają, omawiane zaś zagadnienie w świetle obowiązujących przepisów może być — zdaniem naszym — rozumiane tylko w ten sposób, jak myśmy je interpretowali.

Ponieważ zaś sprawy powyższej w „Poradniku” nie mogliśmy, z natury rzeczy, wyczerpująco przedstawić i na temat ten otrzymujemy w dalszym ciągu różne zapytania, ponieważ nadto w międzyczasie zwrócono nam uwagę, iż Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w drodze okólnikowej wydało wyjaśnienia, z którymi nie są zgodne nasze w tej mierze zapatrywania, stanęło bowiem na stanowisku, że gmina ma nie tylko obowiązek dawać bezpłatne pomieszczenia nauczycielom w swoich własnych budynkach, lecz nawet opłacać za nauczycieli komorne w lokalach prywatnych, wynajętych dla nich, przeto poświęcamy tutaj tej sprawie nieco miejsca, ażeby ją jeszcze raz dokładniej omówić.

Stanowisko Min. W. R. i O. P., o którym wspomnieliśmy wyżej, oparte jest na interpretacji postanowień art. 1 ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. o budowie publicznych szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 144), w szczególności zaś na początkowym zdaniu tegoż artykułu, które brzmi: „Publicznym szkołom powszechnym, założonym zgodnie z obowiązującymi przepisami, oraz nauczycielom tych szkół, gmina jest obo-

wiązana dostarczyć odpowiedniego pomieszczenia...” Przytoczonemu postanowieniu M-stwo W. R. i O. P. w okólniku swym z dn. 17, XI, 1924 r. Nr. 17176/1 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 3, poz. 35) daje następującą wykładnię: „Zważywszy, że według art. 1 ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 144) gmina jest obowiązana dostarczyć nie tylko publicznym szkołom powszechnym, ale i nauczycielom tychże, odpowiedniego pomieszczenia i że niema w ustawie podstawy do rozróżnienia tych dwóch obowiązków, mianowicie tak, aby pomieszczenie dla szkół było bezpłatne, a dla nauczycieli płatne, wobec tego gminy nie mają prawa pobierać od kierowników i nauczycieli szkół powszechnych komornego, a wskutek tego kierownikom i nauczycielom, mającym bezpłatne mieszkanie w budynkach gminnych lub na ten cel wynajętych, dodatek na mieszkanie się nie należy”.

Zanim przejdziemy do omówienia powyższego wyjaśnienia Min. W. R. i O. P. na tle przepisów, obowiązujących w zakresie szkolnictwa powszechnego, pozwolimy sobie zrobić jedną uwagę natury ogólnej. Jest mianowicie jasnym, że każdy, kto zajmuje lokal w cudzym budynku, powinien za ten lokal płacić komorne. Dla zwolnienia od tego obowiązku musi mieć odpowiednią, wyraźną podstawę prawną. Może nią być np. umowa w indywidualnych wypadkach, jeśli zaś zwolnienie ma dotyczyć pewnej grupy ludzi z uwagi na pewne ich tytuły w tym względzie, to sprawa ta musi być szczegółowo unormowana w sposób ustawowy; gmina ma np. obowiązek zapewnienia bezpłatnego mieszkania swojemu pisarzowi, obowiązek ten jest jednakże wyraźnie ustawowo uregulowany. Obowiązku płacenia za kogoś, czy wogóle ponoszenia ciężarów na rzecz osoby trzeciej, nie można dedukować z przepisów, z których ten obowiązek wyraźnie nie wynika.

Przechodząc następnie do treści wyjaśnienia Min. W. R. i O. P. i analizując je na tle obowiązujących przepisów, musimy dojść do wniosku, iż nie ma ono w tych przepisach uzasadnienia.

Twierdzi więc Ministerstwo, że „niema w ustawie podstawy do rozróżnienia tych dwóch obowiązków”, t.j. obowiązku dostarczania pomieszczeń dla szkół i takiegoż obowiązku w stosunku do nauczycieli, i wyprowadza stąd wniosek, że zarówno dla szkół, jak i dla nauczycieli powinna gmina dostarczać pomieszczeń bezpłatnie. W twierdzeniu tem przeoczono jeden ważny szczegół, mianowicie, że — obok ustawy, na której Ministerstwo swoje wyjaśnienie oparło, — wyszła druga ustawa z tą samą datą i w tym samym, co tamta, ogłoszona Dzienniku Ustaw (tylko pod poz. 143), mianowicie ustawa o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych, oraz — że ustawa ta w art. 11

zajmuje się właśnie kwestją rozdziału wydatków na szkolnictwo pomiędzy Państwo i gminę, przyczem z brzmienia tegoż artykułu wynika, iż pozostaje on w ścisłym związku właśnie z art. 1 tamtej ustawy i jest — o ile chodzi o wyciatki wzgl. koszty — jego uzupełnieniem. Czytamy bowiem w tym art. 11, że gmina ma obowiązek pokrywania wydatków „w szczególności na pomieszczenia dla szkół w myśl ustawy o budowę publicznych szkół powszechnych oraz ich konserwację, na wewnętrzne utrzymanie szkół, ubezpieczenia, na oświetlenie i opał dla szkół, na materiały piśmienne, utrzymanie służby, porządku, czystości”. A więc wydatki na pomieszczenie — ale tylko dla szkół, wydatki na opał i oświetlenie, ale znowu tylko dla szkół; o wydatkach na pomieszczenie dla nauczycieli w tem szeregółowem wylczeniu niema wcale wzmianki.

Z zestawienia już zatem art. 1 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. (D. U. R. P. Nr. 18, poz. 144) z art. 11 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 143) wynika niewątpliwie, że co innego jest obowiązek dostarczania pomieszczeń, a co innego obowiązek pokrywania wydatków na te pomieszczenia. Z zestawienia tego dochodzimy do niewątpliwego wniosku, iż obowiązek pokrywania wydatków przez gminy dotyczy tylko pomieszczeń dla szkół.

W powyższem ustawowem uregulowaniu sprawy nie widzimy zresztą żadnej krzywdy dla nauczycieli szkół powszechnych. Nauczyciele ci są funkcjonarjuszami państwowymi i — jako tacy — podlegają przepisom ustawy z dn. 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszy państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) oraz wydanym na jej podstawie względnie w związku z nią innym ustawom i rozporządzeniom, w szczególności ustawie z dnia 12 czerwca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 52, poz. 525) oraz rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 69, poz. 673), regulującym sprawę dodatku na mieszkanie dla funkcjonarjuszy państwowych i wojska.

Na podstawie przytoczonych ustaw udział Skarbu Państwa w świadczeniach na rzecz szkolnictwa powszechnego wyraża się m. i. w przyjęciu nauczycieli publicznych szkół powszechnych na etat Skarbu Państwa i w wypłacaniu tymże nauczycielom dodatku na mieszkanie. Przyznanie nauczycielom szkół powszechnych dodatku na mieszkanie jest także — pośrednim wprowadzie ale niemniej mocnym — argumentem na obronę naszego stanowiska, iż nauczycielom bezpłatne mieszkanie się nie należy. Wiadomo bowiem, iż funkcjonarjuszom państwowym, otrzymującym od Skarbu Państwa mieszkanie w naturze, wartość tego mieszkania potrąca się z uposażenia względnie ujmuje im się dodatek na mieszkanie. Gmina np. — jak już wspomnieliśmy — ma obowiązek dostarczenia bezpłatnego mieszkania swojemu pisarzowi, ale też dotyczące przepisy z tego właśnie powodu wyraźnie odmawiają pisarzowi prawa do dodatku na mieszkanie. Nie można bowiem otrzy-

mywać tego samego świadczenia pod dwiema postaciami. Dlatego też, gdyby nauczycielom z ustawy należało się od gminy bezpłatne mieszkanie, ustawodawca byłby mu wyraźnie odmówił prawa do dodatku mieszkaniowego; musiałaby ta sprawa (tembardziej być uregulowana ustawowo, że uposażenie nauczycieli płatne jest ze Skarbu Państwa, tu zaś część jego musiałaby być przeniesiona na gminę. Okoliczność, że M-stwo W. R. i O. P. w wyjaśnieniu swoim odmawia nauczycielom dodatku na mieszkanie w wypadku, gdy korzystają oni z bezpłatnego mieszkania, nie posiada tu żadnego znaczenia, bo okólnik Ministerstwa nie może odbierać nauczycielom ich prawa do dodatku na mieszkanie nawet w wypadku, gdyby gmina rzeczywiście nie pobierała od nauczycieli komornego za mieszkania, zajmowane w budynku gminnym, względnie gdyby sama opłacała za nauczycieli komorne za mieszkania, zajmowane w prywatnych budynkach.

Pozostawałoby jeszcze wkońcu parę słów poświęcić sprawie powyższej w b. Królestwie Pol. z uwagi na nieco odmienny jej rozwój w tej części kraju. Tu bowiem sprawa ta uregulowana była najpierw przez Przepisy tymczasowe o szkołach elementarnych w Królestwie Polskiem, uchwalone w dn. 10 sierpnia 1917 r. przez Tymczasową Radę Stanu Królestwa Polskiego. W myśl art. 20 tych Przepisów do gminy należały m. i. następujące wydatki rzeczowe: najem i remont pomieszczeń dla szkół i nauczycieli oraz opał dla szkół i nauczycieli. Ponieważ Przepisy tymczasowe utrzymane zostały w mocy ustawą z dn. 4 czerwca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304), przeto spotykamy się ze zdaniem, iż na tej podstawie istnieje obowiązek gmin dostarczania bezpłatnych pomieszczeń dla nauczycieli.

Zapatriywanie to — w świetle obowiązujących przepisów — jest niesłuszne, gdyż: 1) jak to z brzmienia art. 7 przytoczonej wyżej ustawy z dn. 4 czerwca 1920 roku wynika, utrzymane zostały w mocy tylko te postanowienia Przepisów tymczasowych, które regulują skład i zakres działania władz i organów szkolnych, pozatem zaś — 2) niezależnie nawet od interpretacji art. 4 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. art. 20 Przepisów przestał obowiązywać wobec zastąpienia go przez art. 11 ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 143), który wyżej został szczegółowo omówiony. Wynika z tego, że stan omawianej sprawy w b. Kongresówce nie różni się od jej stanu w innych częściach Polski.

Ponieważ zaś sprawa powyższa — z uwagi na różnicę poglądów władz samorządowych i szkolnych — wywołuje w życiu szereg niepożądanych tarć i nieprzyjemnych dla obu stron sytuacji, byłoby bardzo pożądanem, aby zbadały ją dokładnie i w drodze stosownych zarządzeń uregulowały zainteresowane Ministerstwa, w szczególności Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

H.

Z GMIN

Z RADY GMINNEJ W BOLESŁAWIU. Na ostatnim zebraniu rady gminnej w Bolesławiu, pow. Olkuskiego, przy udziale inspektora samorządu, p. Czarnieckiego postanowiono między innymi: zwrócić się do wydz. pow. o wprowadzenie przymusowego ubezpieczenia od ognia krescencji i inwentarza; zaprowadzić w gminie sieć ruchomych bibliotek, w celu szerzenia po wsiach oświaty i umoralnienia młodzieży wiejskiej, przyczem na ten cel wyasygnowano 600 zł.

KURS BUCHALTERYJNY W TURKU. W dn. 11 i 12 b. m. odbył się w sali Wydziału Powiatowego dwudniowy kurs buchalteryjny w związku z zaprowadzeniem od nowego okresu budżetowego 1928/29 r. w magistratach i urzędach gminnych, ksiąg kasowych według zasad buchalterji podwójnej. Na kurs, który prowadził i na nim wykladał inspektor samorządu gminnego p. T. Gładala, przybyło 24 słuchaczy z pośród pracowników samorządu gminnego, a mianowicie: 2-ch sekretarzy magistratu, 19 sekretarzy gmin wiejskich, buchalter miejski i 2-ch pomocników. Wykładowych godzin ogółem było 16. Słuchacze zapoznali się z ogólnymi zasadami teorii buchalterji podwójnej i przerobili kilka wzorów praktycznie, które znajdują zastosowanie w życiu codziennem w prowadzonych przez nich urzędach.

ŚWIĘTO SADZENIA DRZEW. Dnia 21 kwietnia 1928 roku dzieci szkolne szkoły powszechnej w Wojkowicach - Kościelnych miały urządzone święto sadzenia drzewek.

Po nabożeństwie odprawionem w tut. kościele w tej intencji przez proboszcza ks. Sokołowskiego i wygłoszonym przez niego okolicznościowem przemówieniu, odbyło się poświęcenie drzewek, a następnie pod kierownictwem instruktora ogrodniczego p. Henryka Rumuna, który pogładowo wyjaśnił dzieciom, jak należy sadzić drzewka owocowe, odbyło się ich sadzenie.

Została wysadzona czereśniami droga gminna naokoło kościoła, Urzędu Gminnego i szkoły powszechnej w Wojkowicach - Kościelnych.

POŻYCZKA DOLAROWA DLA M. GRUDZIĄDZA. Władze miejskie czyniły zabiegi o szereg pożyczek inwestycyjnych w Banku Gospodarstwa Krajowego, a mianowicie, na roboty drogowe i brukowe, na odbudowę częściowo spalonego ratusza i inne prace budowlane oraz na kredyty na remont domów dla właścicieli nieruchomości. Bank Gosp. Krajowego, posiadając kolosalną liczbę podobnych zgłoszeń, wszedł w porozumienie z konsorcjum zagranicznym, które wyraża gotowość udzielenia większej pożyczki dla samorządów na wyżej wymienione cele. Z pożyczki tej Grudziądz ma otrzymać 250.000 dolarów, w związku z czem Bank Gosp. Krajowego zwrócił się do władz miejskich z pytaniem, czy pożyczkę taką miasto jest przyjmując gotowe.

Z MAGISTRATU M. ŁODZI. Prowadzone od dłuższego czasu rokowania przedstawicieli magistratu m. Łodzi z przedstawicielami konsorcjum angielskiego

o zaciągnięcie pożyczki zagranicznej, są zakończone. Przedstawiciele magistratu m. Łodzi w osobach prezydenta Ziemięckiego i wiceprezydenta Wielińskiego podpisali umowę wstępną. Wysokość pożyczki wynosi 2 i pół mil. funt. st., co równa się 87 mil. zł. Po zatwierdzeniu zwykłych formalności i zaakceptowaniu warunków pożyczki przez radę miejską, podpisana będzie ostateczna umowa, dla którego to celu w najbliższych dniach przyjeżdżają do Łodzi przedstawiciele konsorcjum angielskiego. Pożyczka przeznaczona jest na budowę kanalizacji, kolonji mieszkaniowej, gazowni i t. p. Tempo prac kanalizacyjnych będzie zwiększone, a zamiast dotychczasowych 1.500 robotników będzie zatrudnionych przy tych pracach 4.000 robotników. Ukończenie robót kanalizacyjnych spodziewane jest w r. 1931, co znaczyłoby, że za trzy lata Łódź będzie posiadała kanalizację. Zaraz potem miasto przystąpi do budowy wodociągów. Koszta na ten cel obliczono mniej więcej na 60 mil. zł.

KONFERENCJA W SPRAWIE STANU SANITARNEGO MIAST I WSI odbyła się w Starostwie pow. Tureckiego dnia 18 b. m. pod przewodnictwem starosty p. Borysławskiego. W konferencji przyjęli udział burmistrze z miast Turka, Dobrej i Uniejowa oraz urzędnicy resortowi i inni Starostwa i Wydziału Powiatowego. Nakreślono program sanitarny na najbliższą przyszłość.

ZADRZEWIENIE MIASTA OLKUSZA. Magistrat olkuski proponuje stopniowe zadrzewienie wszystkich placów, rynku i ulic w mieście. Narazie przystąpiono do zasadzenia krategusami ulicy 3 Maja, Górniczej i Kościuszki.

WYSTAWA KRAJOWA. W związku z mającą się odbyć wystawą krajową w Poznaniu magistrat m. Łodzi wyasygnował 60.000 zł. dla odpowiedniego zaprezentowania się naszego samorządu.

OŚWIETLENIE ELEKTRYCZNE M. SUPRAŚL. Elektrownia białostocka przystępuje do zainstalowania oświetlenia elektrycznego w miasteczku Supraśl powiatu białostockiego.

Z RADY MIEJSKIEJ M. BYDGOSZCZY. Rada miejska wyraziła zgodę na pożyczkę amerykańską w kwocie 1.200.000 dolarów z ogólnej pożyczki dla miast, zaciągniętej przez Bank Gospodarstwa Krajowego (10 milionów dolarów). Kurs obligacji pożyczkowych 80 — 82 procent, na 7 procent; spłata w ciągu 30 lat. Pożyczka ma być użyta na budowę nowej elektrowni łącznie z rozszerzeniem sieci elektrycznej w mieście, na wielki zakład kąpielowo - leczniczy i budowę zakładu Roentgenowskiego.

Z MIAST POW. WŁODAWSKIEGO. Rada Miejska m. Parczewa w związku z klęską pożaru w r. 1927 postanowiła wystąpić do Min. Robót Publ. o obniżenie taryfy kolejowej za dowóz cegły, a to celem sprostowania cegły z dalszych okolic na odbudowę miasta.

Taż Rada postanowiła wystąpić do Wydziału Pow. we Włodawie o przyznanie subwencji w kwocie 40.000 złotych na budowę dojazdu kolejowego.

Z M. CIESZYNA. Miasto Cieszyn otrzymało z Banku Gospodarstwa Krajowego pożyczkę w kwocie 400 tys. zł. w złocie na rozszerzenie sieci elektrycznej. Rozpocznie się więc niebawem budowa przewodu elektrycznego z Cieszyna do Skoczowa, z którego będą mogły korzystać także gminy, leżące wzdłuż tego przewodu. Miasto otrzymało większą pożyczkę, niż się o nią

ubiegało, bo żądało 400.000 zł. obiegowych, t. j. 270 tys. w złocie, a otrzymało zamiast złotych obiegowych w tej samej wysokości złote w złocie.

Z RADY MIEJSKIEJ M. GARWOLINA. Rada Miejska m. Garwolina na posiedzeniu, odbytem w dn. 31 marca r. b. postanowiła urządzić boisko sportowe na terenie m. Garwolina i w tym celu zaciągnąć w Banku Gospodarstwa Krajowego pożyczkę w kwocie 20.000 zł., splecałną w latach 20-u pod warunkami, dla tego rodzaju pożyczek przepisane.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 20.IV 1928).

1 dol. St. Zjedn. — 8.88 — 8.92 zł.
100 frank. szwajc. = 172,23 — 171,44 zł.
1 funt szterl. = 43,41 — 43,61 zł.
100 frank. franc. = 35,21 — 35,03 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franco stacja załadowania).

W dn. 20. IV. 1928 r.: Warszawa:

Zyto kongresowe 55—56 zł.

Pszenica 64 — 65 zł.

Jęczmień 55 — 56 zł.

Owies 50 — 52 zł.

NABIAŁ.

W dn. 11. IV. 1928 r.: Warszawa:

Mleko niezbierrane: Cena za 1 litr mleka w hurcie 0,38 zł.

Masło: za 1 kg. w detalu: wyborowe luksusowe 7,8 zł. mleczarskie deserowe II gat. 7 zł.; mleczarskie solone 6,6 zł. osekłowe 6,4 zł.

Ceny masła w hurcie rozumieją się o 10% mniej cen detalicznych.

Jaja za skrzynię (24 kopy) 235 zł.

Jaja świeże za sztukę 0,19 zł.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* sekretarz gminy Kosin zapytuje:

1) ile metrów drzewa opałowego należy przeznaczyć na 1 piec w szkole,

2) czy zasądzony przez sąd okręgowy urzędnik państwowy, wzgl. samorządowy na karę więzienia z zawieszeniem jej wykonania, może zajmować w dalszym ciągu to samo stanowisko, co poprzednio.

3) jakie przepisy obowiązują w zakresie ustalania cen i wywieszania cenników na obszarze gmin wiejskich,

4) czy sekretarz gminy obowiązany jest utrzymywać na swój koszt drugiego pomocnika w urzędzie gminnym,

5) czy dzierżawca prawa rybołówstwa w jeziorach, nie posiadający jednak świadectwa przemysłowego, obowiązany jest do opłacania opłat drogowych,

6) czy sekretarz gminy obowiązany jest posiadać drugi klucz od kasy gminnej i czy wójt ma prawo wypłacać pieniądze bez porozumienia się z sekretarzem gminy,

7) czy gmina ma prawo pociągnąć do uiszczenia gminnego podatku wyrównawczego przedsiębiorcę leśnego, który nie posiada własnych środków przewozowych, a jedynie wynajmuje do wywozu drzewa konie okolicznych włościan,

8) czy zebranie gminne ma prawo zreasumować swą poprzednią uchwałę, powziętą przed paru miesiącami, ale jeszcze nie wprowadzoną w życie.

Odpowiedź: 1) normy opału, światła i t. p. dla szkół

powszechnych określa powiatowa rada szkolna, a to na podstawie art. 12 ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. (Dz. U. Nr. 18, p. 143); wysokość tej normy zależy od miejscowych warunków, od używania do opału drzewa, wzgl. węgla i t. p.

2) urzędnicy państwowi zwalniani są bez dochodzenia dyscyplinarnego ze służby państwowej, wtedy, gdy zostaną skazani na karę, pociągającą za sobą jednocześnie jako karę dodatkową (co musi stwierdzić sąd w wyroku) utratę prawa do piastowania urzędu publicznego (a nie zawsze kara więzienia to pociąga), w tym wypadku ma zastosowanie art. 71 ustawy z dnia 17.II. 1922 r. (Dz. U. Nr. 21, poz. 164). W wypadku, gdy urzędnik zostanie skazany na karę, niepociągającą za sobą takich konsekwencji, to władza jego ma prawo i zawsze to czyni — pociągnąć go do odpowiedzialności dyscyplinarnej; w takim wypadku może komisja dyscyplinarna orzec zwolnienie go ze służby państwowej (jest to kara najsurowsza), a może i zastosować łagodniejszą karę.

Jak w analogicznych wypadkach należy postąpić z urzędnikiem komunalnym, decyduje o tem statut służbowy, a o ile go niema, to uchwała rady gminnej, zwykle wzorująca się na analogicznych przepisach, obowiązujących w stosunku do urzędników państwowych.

3) w sprawie cenników na terenie gmin wiejskich obowiązuje rozporządzenie Min. Spr. Wewnętrznych z dnia 20.II.1923 r. (Dz. U. Nr. 22, p. 139) i okólnik

tegoż Ministra z dnia 7.VI.1923 r. Nr. 61, z których to przepisów wynika, że cenniki te winny być ustalone i zatwierdzone w sposób, jaki określi miejscowy starosta i wywieszane w sklepie na widocznym miejscu. Przekroczenie tych przepisów karane jest w drodze karno-administracyjnego postępowania.

4) na sekretarzu bynajmniej taki obowiązek nie ciąży; o ile ustalony etat stanowisk jest zbyt szczupły, a rada i zebranie gminne nie chce uchwalić powiększenia etatu, należy w tej sprawie zwrócić się z przedstawieniem do Wydziału Powiatowego, aby ten, jako władza nadzorcza, wpłynął na uregulowanie tej sprawy.

5) pobór opłat drogowych jest możliwy jedynie od tych osób, które opłacają jeden z trzech państwowych podatków, a mianowicie: podatek gruntowy, podatek przemysłowy w formie świadectw przemysłowych, oraz podatek od nieruchomości. W danym wypadku ta okoliczność nie zachodzi i stąd nie ma gmina prawa do pociągania takiej osoby do opłacania opłat drogowych, (wogóle chyba tylko na rzecz powiat, zw. kom.), a również i gminnego podatku wyrównawczego, składki na pokrycie kosztów leczenia,

6) każda kasa winna być zamykana conajmniej na 2 różne klucze, które nie mogą się znaleźć nigdy w ręku tej samej osoby. Jedną osobą — będzie kasjer, drugą — wójt, wzgl. jakaś inna upoważniona przez niego osoba. O ile szczegółowa instrukcja kasowo-rachunkowa powierzy funkcje kasjera — sekretarzowi, to klucz jeden będzie on posiadał. (p. § 17 rozporządzenia Ministra Spraw Wewn. i Skarbu z dnia 28.III.1927 r. Dz. U. Nr. 38, p. 345 i okólnik Nr. 99 Min. Spraw Wewn. z dn. 6.V.1927 r. Nr. S.F. 2231/27).

Wypłaty można skutecznie jedynie na podstawie asygnat rozchodowych (§ 2 pow. rozporządzenia). Podpisuje asygnacje zawsze wójt i osoba, kierująca rachunkowością gminy (§ 7 rozporz.). Nieformalnych asygnacji nie wolno realizować (§ 8 rozporz.), a również niedopuszczalne jest powierzanie jednej osobie funkcji kasjera i rachmistrza (§ 18 rozporz.). Z powyższych przepisów jasno wynika, że o ile wójt jest jednocześnie kasjerem — to może wypłacać za asygnacjami rozchodowymi pewne sumy, o ile asygnacje te są prawidłowo wystawione, a więc mają podpis i kierownika rachuby, a może nim być i sekretarz gminy. Rozdział tych funkcji pomiędzy sekretarza, wzgl. innych urzędników a wójta winien być oparty na podlegającej zatwierdzeniu szczegółowej instrukcji kasowo-rachunkowej, uchwalonej przez radę gminną na podstawie § 53 pow. rozporządzenia.

7) gminny podatek wyrównawczy opłaca ten przedsiębiorca, który z tytułu swego przedsiębiorstwa wykupuje świadectwo przemysłowe, a nie ma tu żadnego wpływu ta okoliczność, czy posiada on, czy nie własne środki przewozowe dla transportu drzewa, — obow. w tym względzie ustawa z dn. 1.III.1927 r. (D. U. Nr. 27, p. 208) bliższe szczegóły w tej sprawie p. str. 195 i in. „Skarbowości samorządu terytorjalnego w Polsce“ — wydawn. Zw. Pracown. Adm. Gmin. Warszawa, 1927 r.

8) ustawa z r. 1864 o samorządzie gminnym w Król. Polskiem nie zawiera żadnego przepisu, któryby zakazy-

wał dokonywania reasumpcji raz powziętej uchwały. O ile uchwała nie została wykonana i nikt nie nabył praw z tego tytułu — należy uznać, że zebranie gminne ma prawo późniejszą uchwałą zmienić swe poprzednie postanowienie.

2. *Pytanie:* Urząd gm. Szczawin zapytuje, czy są jakie przepisy zabraniające wydawania wyciągów z ksiąg stałej ludności małoletnim bez zezwolenia ich rodziców wzgl. opiekunów i żonom bez zezwolenia mężów.

Odpowiedź: Przepisów takich niema ani w K. C., obowiązującym w b. Kongresówce, ani w Zbiorze Praw (T. IX z 1899 r.) na ziemiach wschodnich. Według K. C. każdemu przysługuje prawo żądania wyciągu z ksiąg stanu cywilnego, i utrzymujący księgi obowiązani są wydawać je zgłaszającym się po nie, nie wchodząc w rozpatrzenie powodów, dla których wyciąg jest potrzebny. Wedle Zb. Pr. można wydać tylko jedno zaświadczenie i to osobie zainteresowanej lub do tego upoważnionej; duplikat może być wydany tylko w wypadku zagubienia pierwszego zaświadczenia.

3. *Pytanie:* Urząd gm. Swisłocz zapytuje, czy jest ustawowo obowiązany doręczać zalegającym płatnikom podatku dochodowego i majątkowego ogłoszenia o licytacji, nadsyłane przez sekwestratorów urzędu skarbowego.

Odpowiedź: Pobór i ściąganie zarówno podatku dochodowego, jak i majątkowego, należy do władz i organów skarbowych. Jednakże zarówno ustawa o podatku dochodowym (art. 121 ustawy o pod. doch., ogłoszonej w Dz. Ust. z r. 1925 Nr. 58, poz. 411), jak i ustawa o podatku majątkowym (art. 85 ustawy z dn. 11. VIII. 1923 r., Dz. Ust. Nr. 94, poz. 746) zawiera przepis, iż „doręczanie wszelkich wezwań, poleceń, obwieszczeń, zawiadomień, ponaśleń i nakazów płatniczych skutecznie się przez organa władzy skarbowej, albo przez policję, względnie zarządy gminne (magistraty) i przez pocztę. Policja w powyższym przepisie — w myśl ostatniej ustawy o policji — odpada; zostają organa skarbowe, zarządy gmin i poczta. Należy jednakże zauważyć, że współdziałanie gmin ma tu charakter pomocniczy, na pierwszym miejscu bowiem wymienione są organa skarbowe i gmina powinna współdziałać tylko tam, gdzie z natury rzeczy trudno posłużyć się organem skarbowym, oraz — że obowiązki zarządów gmin są współrzędne z obowiązkami organów skarbowych, czyli że zarządy gmin nie są podporządkowane organom skarbowym. Z powyższego przepisu da się zatem wysnuć obowiązek zarządu gminy doręczania płatnikom podatków: dochodowego i majątkowego ogłoszeń o licytacji, ale — na wezwanie urzędu skarbowego, natomiast nie może się urzędem gminy wyręczać sekwestrator — organ urzędu skarbowego, który otrzymane od urzędu skarbowego polecenie sam powinien wykonać. Sekwestrator urzędu skarbowego może żądać pomocy urzędu skarbowego tylko w tych wypadkach, gdy pewnej czynności własnymi środkami wykonać nie może (na podstawie art. 8 ustawy z dn. 14. XII. 1923 r., Dz. Ust. z r. 1924 Nr. 5, poz. 37), co w niniejszym wypadku nie zachodzi.

H. i P.

!!WYJĄTKOWA PAMIĄTKA!!

dla każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej!

Eleganckie, szwajcarskie, szlifowane kieszonkowe lustro dla Pań i Panów, owalne lub okrągłe, z artystycznie wykonanym na odwrotnej stronie na emalii portretem

Pierwszego Marszałka Polski

JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

za zł. 5 z przesyłką. Po otrzymaniu 1 zł. zadatku znaczkami w liście poleconym wysła się za zaliczeniem pocztowym.

Adresować: **S. SZTERNBERG**, Warszawa, Skrz. poczt. 452 P. 8. Codziennie otrzymujemy podziękowania za dobre wykonanie

Pośrednictwo Pracy.

Rachmistrz Wydziału Powiatowego, szczególnie dobrze obznajmiony z rachunkowością, obowiązującą w związkach komunalnych na podstawie rozporządzenia Min. Skarbu, od dn. 1 kwietnia r. b., poszukuje posady. Włada językami obcemi: rosyjskim, niemieckim. 6-letnia praktyka, chlubne referencje. Zgłoszenia do redakcji „Samorządu” dla F. K.

PIECE i KUCHNIE fabryki **PIOTR ŁAWACZ I S-owie**
w **KOŃSKICH**

Filje: WARSZAWA, Danilowiczowska 2, tel. 202-54. ŁÓDŹ, Sienkiewicza 30

Wydział Powiatowy Sejmiku Iłżeckiego w Wierzbniku

ogłasza **KONKURS** na stanowisko dwóch pisarzy gminnych.

Od kandydatów wymagane jest pełne wykształcenie średnie, gruntowna znajomość samorządu, orz conajmniej cztery lata pracy zawodowej w samorządzie, lub w instytucjach pokrewnych. Pierwszeństwo mają oficerowie rezerwy. Do oferty należy dołączyć:

1) uwierzytelnione odpisy świadectw szkolnych, 2) zaświadczenie z poprzedniej pracy i referencje, 3) dowód nieprzekroczenia lat czterdziestu, 4) własnoręcznie napisany życiorys.

Termin składania ofert do Wydziału Powiatowego w Wierzbniku upływa w dn. 20 maja 1928 r. Oferty nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta (—) *S. Konopacki.*

SPROSTOWANIE

W ogłoszonym w № 16 „Samorządu”

KONKURSIE

na stanowisko instruktora hodowlanego
przy Sejmiku w Kozienicach

zamiast słów „z uposażeniem w/g VIII stopnia” i t. d. winno być „z uposażeniem w/g VII stopnia”, co niniejszem prostuję.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta (—) *M. B. Podhorodeński.*

Magistrat miasta Łowicza

ogłasza

KONKURS

na stanowisko Kierownika Elektrowni Miejskiej.

Do stanowiska przywiązane jest uposażenie w/g VI kat. plac urzędników państwowych plus 10% dodatku komunalnego i świadczenia w naturze — mieszkanie, opał i światło.

Kandydaci, składający oferty na pow. stanowisko, winni przedłożyć wraz z podaniem:

1. własnoręcznie napisany życiorys,
2. dowód obywatelstwa Państwa Polskiego,
3. odpis dyplomu inżyniera-elektrotechnika,
4. odpisy świadectw z dotychczasowej pracy.

Termin składania ofert do dnia 1 VI, 1928 r.
Posada do objęcia z dniem 1 lipca 1928 r.

Burmistrz (—) *Dr. K. Bacia*

Sekretarz (—) *Z. Strzemżalski.*

Wydział Powiatowy Sejmiku Wołóżyńskiego

ogłasza

KONKURS

na kilka wakujących stanowisk pisarzy gminnych.

Od kandydatów wymagane jest:

a) wykształcenie najmniej 7 oddziałów szkoły powszechnej,

b) conajmniej 3 letnia praktyka biurowa w Samorządzie gminnym,

c) znajomość Ustawodawstwa.

Do stanowisk tych przywiązane są pobory X—IX grupy płac urzędników państwowych z 15% dodatkiem komunalnym, oraz mieszkaniem, opalem i światłem.

Podania o posady wraz z własnoręcznie napisanym życiorysem, odpisami świadectw szkolnych i dotychczasowej pracy należy nadsyłać do Wydziału Powiatowego w Wołóźnie do dnia 15 maja r. b.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta (—) *J. Emeryk.*

Urząd Gminy Mińsk pow. Mińsko-Mazowieckiego

ogłasza

KONKURS

Na wykonanie robót ziemnych przy budowie 1 km. drogi bitej na terytorjum Gminy Mińskiej, od Mińska Mazowieckiego, do Niedziałki.

Reflektanci na wzięcie powyższych robót przy budowie wspomnianej drogi winni nadesłać do Urzędu Gminy Mińskiej, w Mińsku-Mazowieckim, do dnia 15 maja 1928 r. piśmienne oferty, podając cenę, za jaką mogą wykonać te roboty.

Oferty nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Wójt Gminy Mińsk. *Wocial.*

Tymczasowy Zarząd Powiatu w Horodence

ogłasza

KONKURS

na posadę Sekretarza Wydziału powiatowego z poborami VIII względnie VII ewentualnie VI stopnia służbowego urzędników państwowych wraz z 10% dodatkiem komunalnym.

Warunki przyjęcia:

- 1) Nieprzekroczony 40 rok życia.
- 2) Obywatelstwo polskie.
- 3) Ukończone studja prawnicze.
- 4) Znajomość języka ruskiego w słowie i piśmie.
- 5) Conajmniej trzyletnia praktyka w służbie samorządowej lub państwowo-administracyjnej.

Po roku zadowalającej służby może nastąpić stabilizacja. — Podanie własnoręcznie pisane, z metryką urodzenia i chrztu, z odpisami świadectw, oraz curriculum vitae, należy wnosić do Tymczasowego Zarządu powiatowego do dnia 15 maja b. r.

Przewodniczący Zarządu powiatowego
Starosta (—) *Trześniowski.*

OBWIESZCZENIE.

Urząd gminy HOŁOBY, powiatu Kowelskiego ogłasza licytację na wykonanie robót budowlanych (z materiałów przedsiębiorcy) przy budowie 4 kl. murowanej szkoły powszechnej w kol. Nowa-Dąbrowa, gminy Hołoby.

Do licytacji zaprasza się firmy lub osoby, które już wykonały większe roboty budowlane i wykazać się mogą dostatecznym doświadczeniem budowlanem.

Licytacja rozpoczyna się od kwoty 91.584 zł. 74 gr. in minus. Kosztorysy i ceny jednostkowe są do przejrzania ewentualnie do nabycia w Urzędzie gminy Hołoby, powiatu Kowelskiego. Tam też można obejrzeć zatwierdzone plany

Oferty winne być składane na ręce p. Inspektora Szkolnego w Kowlu w kopertach zabezpieczonych pieczęcią firmy z napisem „Oferta na budowę szkoły w Nowej-Dąbrowie“ w terminie do dnia 1 czerwca 1928 r. do godz. 12-ej. W tym terminie też odbędzie się w biurze Inspektora Szkolnego w Kowlu otwarcie ofert w obecności oferentów.

Przy ofercie dołączony być musi kwit na złożone wadium w gotywnie względnie w państwowych papierach wartościowych na sumę nie mniejszą jak 2% od sumy ofertowej. Oferty bez wadium rozpatrywane nie będą.

Urząd gminy Hołoby zastrzega sobie prawo unieważnienia przetargu bez podania powodów, oraz prawo wyboru oferenta bez względu na sumę.

Wydział Powiatowy w Bielsku Podlaskim

ogłasza

KONKURS

na stanowisko agronoma powiatowego

Do stanowiska tego przywiązane jest uposażenie według VII st. sł. urzędników państw. z 15% dodatkiem komunalnym i ryczałtem na wyjazdy służbowe i koszty podróży w wysokości 150 zł. miesięcznie.

Wymagane warunki:

1. Nieprzekroczony wiek 40 lat.
2. Obywatelstwo polskie.
3. Wyższe wykształcenie rolnicze.
4. Co najmniej 2 letnia praktyka zawodowa i w samorządzie.

Oferty z uwierzytelnionymi odpisami świadectw, własnoręcznie napisanym życiorysem i z powołaniem się na referencje należy nadsyłać do Wydziału Powiatowego w Bielsku Podlaskim do dnia 31.V.1928 r.

Oferty nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta (—) *Baranowski.*

**Wydział Powiatowy Sejmiku Stopnickiego
w Busku**

ogłasza

KONKURS

na stanowisko

Instruktora rolniczo-hodowlanego.

Do stanowiska tego przywiązane jest uposażenie w/g VII grupy płac pracowników państwowych.

Kandydaci na wyżej wymienione stanowisko winni nadesłać w oryginale lub uwierzytelnionych odpisach:

1) dowody wykształcenia (przynajmniej średnie),

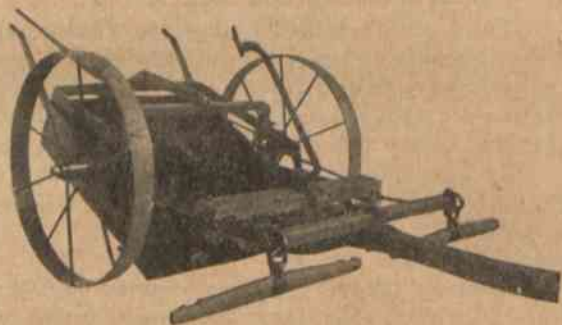
2) dowód obywatelstwa polskiego,

3) świadectwo z poprzedniej pracy,

4) życiorys własnoręcznie napisany.

Posada do objęcia od zaraz.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta *B. Pleniewicz.*

Maszyny do budowy dróg:

TRAKTORY

Walce parowe, motorowe i konne.

**Wyroby fabryki Thiel i Krotkiewski w Pabjanicach:
Szufle konne, Równacze (profilarki), Włóki, Kopacze rowów**

DOGODNE WARUNKI KREDYTOWE

w Zrzeszeniu Samorządów Powiatowych

w Warszawie, ul. Dobra 28

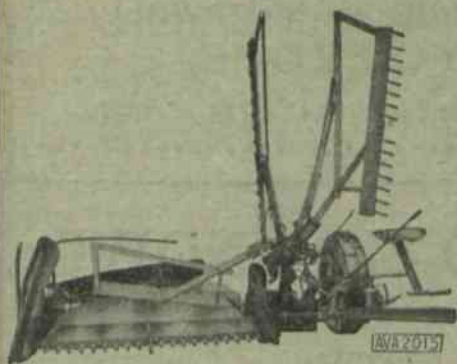
Dawniej
Inżynierowie **A. Ponikowski i E. Ostrowski**
Obecnie
STOŁECZNE TOWARZYSTWO BUDOWLANE I MELJORACYJNE Sp. Akc.
Warszawa, Krakowskie-Przedmieście 7. Tel. 115-02 i 67-06.
DRENOWANIE. STAWY RYBNE. OSUSZANIE. SIŁY WODNE. DROGI.
KREDYT MELJORACYJNY.

CENTRALA HANDLOWA SPÓŁDZIELNI POLSKICH

w Warszawie, ul. Jasna № 8. Tel. 217-51.

Spółkom Maszynowym i Kółkom Rolniczym udziela kredytu w towarach po cenach hurtowych, składa oferty na żądanie franco i gratis, Dostarcza Rolnikom za pośrednictwem swych Spółdzielni Kredytowych i Rolniczo-Handlowych Zrzeszonych w Związku Spółdzielni Polskich Centrali: Nawozy sztuczne, maszyny i narzędzia rolnicze. Wirówki i instalacje mleczarskie, materiały budowlane: wapno, cement, cegłę, blachę, dachówkę, gwoździe, drut i t. d. Maszyny do wyrobów betonowych: dachówki, cegły, pustaków, cembrowin studziennych, słupów i t. d. Węgiel opałowy w ładunkach wagonowych od zł. 26.10 do 32.60 za tonę loco kopalnia. Maszyny do szycia i rowery z rozplątą do 8-miu miesięcy. Żniwiarki i kosiarki z regulacją ratami do 30 kwietnia 1929 roku. Motory ropowe do młocarni, młynów oraz inne towary. Meble, łóżka, farby olejne, pokosty i t. d.

ZAPYTANIA KIEROWAĆ POD POWYŻSZYM ADRESEM.

ERNEST NEUMANN Sp. o. o.

Warszawa, Tel. 54-96 Mazowiecka 6.

„ADDIATOR“

ARYTMOMETR DLA KAŻDEGO

Dodaje, Odejmuje, Mnoży, Dzieli,
Blur o wy. 75 PUGILARESOWY Zł. 63.
Kieszonkowy Zł. 24.
PROSPEKTY NA ŻĄDANIE.

Płytki terakotowe, płytki glazurowane, kafle, klepkę dębową do podłóg, dachówkę glinianą, silicium — karbid do wzmocnienia podłóg cementowych poleca z własnego składu w Warszawie

Biuro Techniczne **ALBERT KARP**, inżynier.
Warszawa, Wilcza Nr. 54. Tel. 172-47 i 92-71.

WAŻNE DLA BUDUJĄCYCH

Zakłady Ceramiczne **„PUSTELNIK“** Sp. Akc.

polecają wyroby z fabryk własnych w Pustelniku, Miłotnie i Żąbkach. Dachówki różnych typów najpraktyczniejsze i dające trwale i estetyczne pokrycie.

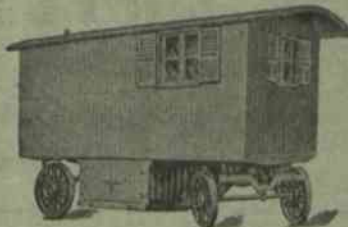
Żłobione (17 szt. na 1 mtr. kw.) Karpiove (45 szt. na 1 mtr. kw.) Kafle kolorowe. Kompletu piecove. Dreny. Cegłę.

Zarząd w Warszawie, ul. Królewska № 8. Tel. 86-88.

Wszelkich Informacyj udziela się bezpłatnie.

BUDUJMY POLSKĄ WIEŚ OGNIOTRWALE.

UDOSKONALONE MASZyny DO WYROBU

Dachówki cementowej,
Pustaków betonowych,
Cembrowin studziennych,
Słupów, Rur, Płyt chodnikowych z piasku i cementu

CIEPŁE MIESZKANIE USUNIĘCIE WILGOCI 50% oszczędności opału

osiąga się po obsadzeniu **MULTIPLIKATORA OGRZEWANIA** w piecu patent.

Patent. DRZWICZKI HERMETYCZNE REGENERACYJNE podgrzewające powietrze, podwyższają temperaturę spalin o 500, nie wysuwają się z obsady w kablach.

Patent. NĄSADY DYSZOWE „AERO“ stałe, ciche, silnie wzbudzają ciąg niż obrotowe na niższych kominach od sąsiednich budowli.

Patent. PIECE ŻELAZNE płaszczowe do powolnego palenia.

Patent. PIECE DO SPALANIA SMIECI.

Patent. ARARATY DEZYNFEKCYJNE stałe przenośne i przewoźne.

Dr. Inż. **W. P. Kłobukowski i S-ka z o. o.**

Maszyny i urządzenia ogrzewnicze, sanitarne i do przetworów owocowych

Tel. 15-04. Warszawa Wspólna 71.

Betoniarki,
Wozy mieszkalne,
Beczkowozy do polewania szosy

POLECA

FABRYKA MASZYN

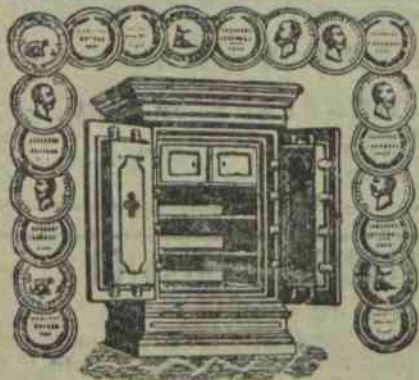
RZEWUSKI i S-ka Sp. Akc.

WARSZAWA, ULICA ORDYNACKA № 7

czas: 13458/10/18

Robert Bohte

Najstarsza specjalna **FABRYKA KAS OGNIOTRWAŁYCH**
i budowa **SKARBÓW BANKOWYCH,**
EGZYSTUJĄCA OD 1840 r.

POLECA: KASY PANCERNE OGNIOTRWAŁE i KASY
STALOWO-PANCERNE, OGNIOTRWAŁE
NIEZWYCIĘŻONE.

WARSZAWA, NOWY-ŚWIAT 34. TEL. 10-46.

KASY PANCERNE STALOWO-BETONOWE

Fabryka egzystuje od 1892 roku

FIRMA NAGRODZONA
15 ZŁOTEMI MEDALAMI

O POTRÓJNYM PANCERZU OD 100 DO 150 mm. GRUBOŚCI

Niepoddające się pruciu, włamaniu
i przepalaniu

Drzwi, skarbce
Szafy żelazne i ogniotrwałe
Kasety do wmurowania
Kasetki podręczne
Skarbonki oszczędnościowe

POLECA

S. ZWIERZCHOWSKI i S-ka

MAGAZYN FABRYCZNY: Warszawa, Warecka 9, tel. 122-97 i 121-57.

Fabryka: Strzelecka 30/32.

Ceny, kosztorysy na żądanie.

Najdogodniejsze warunki kredytowe.

FABRYKA KAS OGNIOTRWAŁYCH HENRYK JARDEL

Warszawa, Zarząd i Skład Fabryczny: ul. Miodowa 14, tel. 137-99

Fabryka: ul. Madalińskiego 29 (posesja własna)

POLECA: KASY OGNIOTRWAŁE, PANCERNE i STALO-BETONOWE — NIE
ULEGAJĄCE ŻADNYM USZKODZENIOM — KASY DO WMUROWANIA, SZAFY ŻELAZNE, KASETKI,
KŁÓDKI, PRASY DO KOPJOWANIA — BUDOWA SKARBÓW i DRZWI PANCERNYCH.

KOSZTORYSY, KATOLOGI WYSYŁAMY NA ŻĄDANIE.

BIURO TECHNICZNE FABRYKI SPORZĄDZA RYSUNKI I PROJEKTY.

FIRMA EGZYSTUJE OD 1892 R.